

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó:
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő:
Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 15.-én.

Negyvenedik évf. III. füzet. 1901. márczius hónap.

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapeston, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám, II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

Vázlatok a külföldi erdőgazdaság köréből.

Irta: Bund Károly.

II. *)

A német birodalom belső életében a régi széttagolt-ságnak még számos nyoma maradt vissza. A dél-német kisebb államok mindegyikének megvannak a maga sajátosságai; az egykori elzárkozottság következtében mindegyik a maga külön fejlődésével bír, mely évszázadokra nyulik vissza. A legutóbbi évtizedek óriási forgalma sem nivelálta ezeket a különbségeket, a melyek a gazdasági téren különösen szembeszökőek.

Német erdőgazdaságról szólva tehát csak igen általános fogalmat jelölünk meg, mely számos lényegesen eltérő gazdasági módszert ölel fel.

*) L. az E. L. 1899. XII. füzetét.

Ez a különféleség arra késztet, hogy elsászi, bádeni, württembergi, bajor, szász vagy porosz erdőgazdaságról szóljunk.

Sokszor gondolkoztam azon, vajjon a német erdőgazdaság fejlődésére, a sok államra való szétaprózottság előnyös volt-e, avagy ennek *daczára* érte-e el mai magas fokát?

Arra az eredményre jutottam, hogy az erdőgazdaságra nézve inkább jó hatását látom a sokállamúságnak. Akkor, a mikor az ottani erdőgazdaság is gyermekéveit élte, előnyös lehetett volna ugyan egy központi hatalom, a mely a legáltalánosabban alkalmazható üdvös intézkedéseket, gazdasági rendszabályokat egyszerre az egész vonalon életbe léptette volna, míg ennek hiányában ezek itt előbb, ott később honosodtak meg, a gazdaság fejlődésének további folyamán azonban, a midőn az egyes országocskákban a helyi viszonyoknak megfelelő irányt vett a gazdaság, már határozottan üdvös volt ennek a központi irányító szervnek a hiánya, mert ilykép megmenekült a német erdőgazdaságok nagy része a sablonizálástól, a kaptafára huzástól, mely más országokban — de a nagyobb német államok egyikében-másikában is — oly sajnálatos következményekkel járt.

Az önálló államok legtöbbszörében az előforduló fanekeknek, a talaj- és egyéb viszonyoknak megfelelően alakult a gazdaság. Itt-ott előfordult ugyan, hogy nem annyira a természeti viszonyokhoz való alkalmazkodás, mint inkább valamely jónak tartott és felkarolt elv szigorú keresztülvitele szabott irányt a gazdaság fejlődésének, ez azonban inkább kivétel és különben is csak akkor kárhoyztatható, a mikor ez az elv amazokkal összeütközésbe jő.

Ujabbán már a nagy német államokban, mint Porosz-

és Bajorország, melyek igen különféle természeti viszonyokkal bíró erdőségekkel bírnak, szintén eltértek a sablonos erdőgazdasági alakoktól, s a helyi viszonyok különfeleségéhez alkalmazkodnak. Ebben a tekintetben a legnagyobb hatással van az erdőgondnokságok nagy önállósága a gazdasági kivitelben.

Az egyéni ambíciót, kielégítő széles hatáskör birtokában, a kicsinyes ellenőrzés kerékkötő hatását nélkülözve, önálló gondolkozás, kezdeményező tettvágy tölti el az erdőgazdákat, aminek hasznát végre is az erdőbirtokos látja. Régi igazság, hogy a kedvvel végzett munkának több az eredménye, mint a kelletlen, önállótlan, örökös felügyelet mellett való működésnek.

Az önállóság és munkakedv hiányából folyik a sablonos munka, mely bizonyos általános előírások szerint döcögötteti tovább a gazdaság szekerét a maga megszokott, kátyus útján.

A felújítási üzem az, a mely leginkább függ a természeti viszonyoktól, tehát voltaképen oly sokoldalunak kellene lennie, mint ezek. És tényleg a felújítás módjának oly nagy számával találkozunk a német birodalom erdőségeiben, hogy azok a tarvágás és a legszétszórtabb (de azért nem rendszertelen) szálalás között az átmenetek folytonos sorozatát alkotják. E sorozat egyes kidömborodó tipikus alakjaival kívánom a magyar szakközönséget megismertetni, amint azokat Bajorország erdeiben alkalmazták s részben saját szemléletből, részben pedig a rendelkezésemre bocsátott üzemtervekből megismertem.

*

A bajor Alpok erdőgazdasága még a gazdasági viszonyok bizonyos fejletlenségével küzd; az eléje gördülő aka-

dályok között az igen kiterjedt mérvben gyakorolt legeltetési szolgálat nagy szerepet játszik.

A havasi véderdőv alatt fekvő erdők keskeny tartágásain valószínűleg a csemeték körülzövekelésével és a szokott többi óvrendszabálylyal védekeznek a vágásokat is bejáró legelő-állatok ellen, akárcsak a szomszéd ausztriai tartományokban, közelebből azonban e viszonyokat megismerni nem volt alkalmam.

Ellenben az Alpok északi nyulványain elterülő erdőkben, a hol a legeltetési jogosultságok szintén nagymérvűek, s a törvények a régi jogokat annyira respektálják, hogy azoknak az erdőgazdaság érdekében korlátokat ugylátszik nem vonnak, egy előttem új módját alkalmazzák annak, hogy a felujítás alatt álló területről, illetőleg a csemetéktől a legelő állatokat távol tartsák. Itt már a természetes felujítás divik, s ezt vezetik keresztül oly módon, hogy daczára a szerte kóborló marhának, a cél mégis tökéletesen eléressék. A *siegsdorfi* erdőhivatal*) kerületéről szólok, a melyet Huber Henrik ministeri tanácsos, a bajor erdészeti jelenlegi feje, mint olyat említett fel előttem, a melyben teljesen Gayer elvei szerint folyik a felujítás. Amint látni fogjuk maga a természetes felujítás nyujt módot arra, hogy a legeltetés hátrányait tökéletesebben elkerüljék, mint az mesterséges felujítás mellett lehetséges lett volna.

A *siegsdorfi* erdőhivatal erdőségei 600—1200 m. magasságban terülnek el a bajor alpok nyulványain.**)

Meszes agyagtalaja többnyire mély és üde, kevés kivétellel tehát kitünő erdőtalajt ad, melynek azonban megvan

*) Bajorországban a mi erdőgondnokságaink erdőhivatal nevet viselnek.

**) Die horst u. gruppenweise Verjüngung im. k. b. Forstamte Siegsdorf. Von Dr. Karl Kast. München 1890.

az a hátránya, hogy igen gyorsan és erősen elgyomósodik, sőt helyenkint mocsaras is lesz, ha a rajta lévő faállomány erősen megritkul vagy letaroltatik.

Főfanem a *luczfenyő*, mely a magasabban fekvő részeken tisztán fordul elő; a közepes és alant fekvő termőhelyeken a *jegenyefenyő* és apró 2—3 fából álló csoportokban vagy elnyomott erős ágazatu egyedekben a *bükk* szegődik társul. A nedves helyeket az éger foglalja el, elszórtan a juhar és kőris is közbeelegyül a fenyvek közé. A bükk régebben valószínűleg nagyobb elterjedésnek örvendett, a legeltetés és a korábbi tarvágások azonban visszaszorították e fanemet.

Az erdőhivatalnak itt tárgyalt mintegy 1800 ha nagyságú részén 1890-ben 40 ló, 252 db. szarvasmarha és 273 juh legelt. Mivel a régi havasi rendtartások értelmében a legeltetés nem történik pásztorok felügyelete mellett, a legelő állatok természetesen a legtöbb táplálékot nyújtó vágásokban barangolnak. Az erdőbirtokos ez ellen ugyan védekezhetnék a vágásterületek bekerítése által, de ez, eltekintve a nagy költségtől, már azért sem volna keresztülvihető, mert az ottani lakosság évszázados jogait csorbítaná.

Az erdőművelést gátló körülményként szerepelnek továbbá a hódús telek, a melyek miatt a fa döntése csak nyáron lehetséges s ekként a fiatalos nagyobb károsításával jár, mint téli döntésnél.

Régebben a felujítás keskeny pásztás vágásokban történt, melyeken az elnyomott faegyedek némi védelem nyújtása végett a fiatalos megerősödéséig állva hagyattak s a bevetődés oldalról történt, később a fokozatos felujító vágás egyenletes (vágásos) alakja lépett életbe. E gazdasági műveletek eredménye azonban igen silánynak nevezhető. Hézagos tiszta luczfenyvesek keletkeztek a korábbi vegyes

erdő helyén. A vágások elgyomosodása és a legelő állatok odatódulása különösen a pásztás tarvágásokon volt rendkívül káros. De a fokozatos felújító vágások eredménye sem volt sokkal jobb, mert a mellékállab, mely leginkább alkalmas arra, hogy a csemetéknek védelmet nyújtson, már az előkészítő vágásnál eltávolított; az erőstörzsű anyaállab magasan kezdődő koronájával nem nyújtott elég védelmet, nem vetett gátat a fűnövésnek és a végvágásnál a fiatalost erősen megrongálta. Hézagos, költséges utánpótlásokra szoruló fiatalosokhoz vezetett ez a gazdaság, a melyekben a luczfenyő volt az uralkodó fánem.

Ez a hiányos siker és az a tapasztalat, hogy a jegegyefenyő és bükk csak akkor marad meg a luczfenyő mellett az elegyben, ha megfelelően korosabb ennél, a most alkalmazott csoportos felújító vágáshoz vezetett, a mely némileg eltérő kivitelű aszerint, amint vegyes állabok vagy tiszta luczfenyves ujitandó fel.

Mindkét esetben a felújítás megkezdése előtt több évvel jó a felújítandó állabot szomszédaitól 10—15 m. széles nyitó vágással (Loshieb) különválasztani. Ez által a fenmaradó állabok vihar állóbakká tételnek, a nyitó vágások termése esetleg a hozam kiegészítésére használható fel, a felújítandó állabba pedig némi oldalvilágosság jut épen azon az oldalon, a hol a felújításnak kezdetét kell vennie. A szűk nyitóvágás oldalról ujul fel.

Vegyes erdőben azután az első teendő a meglévő, használható magakelt csemeték ápolása. Előkészítővágás oly értelemben, mint a vetővágásos gazdaságnál, nincs, mert nem czélunk az állabot egész területén egyenletesen oly állapotba juttatni, hogy magot teremjen és felujuljon.

Az első használat, illetve a meglévő csemeték felzabadoztatása, a felújítandó állabnak a veszélyes szélirány-

nyal ellentétes oldalán veszi kezdetét és egyelőre egy többé-kevésbé széles pásztára terjed ki. Ha lehet két-három oldalról hatolunk a felujító vágásokkal az állabba, hogy a felujulás gyorsabban haladjon előre, a vágásokkal változni lehessen, s hogy a hozam az erdőtenyésztés szabályainak betartásával ki legyen termelhető. Ugyane célból tlnagy tagokat, ha a szélveszélytől nem kell tartani, természetes választvonalak (vizfolyások, völgyeletek stb.) felhasználásával 2—3 részre lehet osztani és ez új választvonalakra támaszkodva a felujítást több helyen megkezdeni.

A felujítandó állabrészben mindenekelőtt az előforduló idősebb serdénycsoportokat — többnyire jegenyefenyőket — keressük fel, használhatóságukat, életrevalóságukat megvizsgáljuk, s ha záródottak, nem nagyon vének és még nem oly magasak, hogy szélső törzseik a körülöttük később megtelepülő fiatalost a korona külső részének erős kifejlődése által elnyomják, hanem e később keletkező fiatalos majdan még utolérheti őket, mintegy hozzájuk simulhat, akkor felszabadítjuk őket. E felszabadítás céljából egynéhány szomszédos törzs kivágása elegendő, sőt néha egyetlen egy törzs kivágása is elégséges. Nagyobb hézag nyitása ártalmas volna.

Az egyenkint álló, vagy csoportokban ezenkívül található vén, ernyő alaku koronával bíró serdény, a melynek a jövő fiatalosban való jelenléte nem kívánatos, egyelőre szintén kiméletben részesül, legfeljebb ha igen sűrű csoportban áll, czélszerű megritkitani. Ez az alnövet talajvédő, védi továbbá az alatta megtelepülő újabb nemzedéket, távol tartja a fűnövést és a legelő állatokat. Eltávolítása csak a felujítás teljes befejeztével következik be. Meredek, köves termőhelyen, a hol kétes, hogy eltávolítása után lehet-e a terület újabb sikeres

betelepülésére számítani, esetleg egyáltalában felhasználjuk ezt a kevésbé jó alnövetet is az új állab alkotására.

Az idősebb alnövettel egyidejűleg a már meglévő fiatalabb jegenyefenyő-alnövet is ápolásban részesül, sőt ha kevés az alnövet ugyanakkor, rendszeren azonban csak néhány évvel később a csoportos vágás is kezdetét veheti újabb jegenyefenyő-csoportok létesítése céljából. 2—3 törzs kivágása elegendő, hogy a jegenyefenyő az apró hézagokban megtelepüljön.

A vágásterület ez *első átszűlálásakor a legidősebb és legerősebb törzseket kell kijelölni*, nehogy ezek későbbi döntés esetén a fiatalosban tetemes károsításokat okozzanak.

A jegenyefenyő-csoportok nagysága mérsékelt marad mindaddig, a míg a jegenyefenyő azokon meg nem erősödött, máskülönben a fű és gyom lép föl s az egyidejűleg megtelepülő luczfenyvek idő előtt kifejlődhetvén, a jegenyefenyőt veszélyeztetik. (Tudvalevő dolog, hogy a luczfenyő jó tenyészetéhez a világosság jóval nagyobb fokára van szükség, mint a jegenyefenyőéhez). 1—2 ár a csoportoknak megengedhető legnagyobb kiterjedése. Ekkor is a nagyobb csoportok hosszukás alakot nyerjenek. A csoportok e *kezdetleges* nagyságának megállapításánál a szélveszély, fűnövés, kitettség, állabmagasság jönnek tekintetbe. Hirtelen vágott nagy hézagok a szél rombolásának nyitnának utat, a fű és gyom lepné el a területet s ezzel a legelő állatok odavonzatnának, a jegenyefenyő helyett inkább a luczfenyő kerekednék felül. Déli oldalakon nagyobb a nap hatása, itt ezért kisebbek a hézagok, mint egyébként egyenlő körülmények között északi oldalakon. A világosság mértékét a hézag alakjával is lehet szabályozni. Észak-déli irányban elnyuló hézagba kevesebb napugár esik, mint kelet-nyugati irányban fekvőbe.

A csoportok alakját egyébiránt a terep és a fa kihozatalára való tekintetek is befolyásolják. Meredek oldalon többnyire a hosszukás alak a czélszerű, sőt ha a fa döntése és közelítése kiválóan nehéz, a csoportok egészen keskeny, a legnagyobb esés irányában elnyúló pászták alakját ölthetik.

A jegenyefenyő-csoportok egymástóli távolságára nézve a meglévő alnövet és a kívánatos elegyarány a mérvadó. Általában 30—50 *m.*-nyi közök lehetnek az egyes csoportok között, egy nagyobb jegenyefenyő-részlet (Horst) létesítése céljából azonban a csoportok (Gruppe) közelebb is eshetnek egymáshoz, habár nem fogjuk e csoportokat egyidejűleg létesíteni, nehogy a zárlat átmenet nélkül hirtelen megszakadjon. A csoportok eloszlására gyakran a fakihozatal is bir befolyással, jól tervezett uthálózat azonban e tekintetben meglehetősen függetlenit a terep nehézségeitől.

A jegenyefenyővel egyidejűleg a bükkcsoportok vagy részletek létesítését is elő kell készíteni a megfelelő helyeken előforduló bükkök kiszabadításával. Ezek a bár elnyomott törzsek, ha a fölējük kerekedett fenyő nyomása alól kiszabadulnak, elegendő makkot szoktak teremni a bükk kellő közbeelegyülésének biztosítására. A bükköt a délnémet erdőgazdák, a hol nem fordul elő tulunagy összefüggő erdőségekben, nagyon megbecsülik és nem üldözik ki az erdőből.

A felujítás ezek szerint a jegenyefenyő és bükk előzetes megtelepítésével veszi kezdetét, e mellett azonban nincsen kizárva, hogy lucztermés esetén a jegenyefenyő és bükk-csoportoktól kellő távolságban luczfenyő-csoportok létesítése céljából is történjék használat. A hézagok kezdetleges kiterjedése ez esetben valamivel nagyobb lehet (3 *ar*).

A csoportos használatnál s egyáltalában a felujítás egész tartama alatt az állab szélei czélszerűen érintetlenek maradnak, hogy a fűnövést elősegítő oldalvilágítás, nemkülönben a szárító és hideg északi és keleti szelek távol-tartassanak. Épen ellenkezőleg cselekesznek a szászok az ő tarvágásos luczfenyveseikben. Ott az állabok szélén a legerősebben gyéritenek (erdőlnek át), hogy az állab szélén e fák megerősödjenek, mély gyökeret verjenek és mintegy szilárdabb keretet alkossanak a belső, kevésbé állékony erdő körül. Bár a két eljárás homlokegyenest ellentétes, mégis mindegyik a maga helyén egészen indokolt.

Aki nem ismeri a csoportos felujítóvágás sajátosságait, az a felujítás kezdetén azt hiszi, hogy még érintetlen erdőben jár. Apróbb hézagok, alnövettel vagy nélküle, minden idős erdőben előfordulnak, a tévedés tehát könnyen megeshetik.

A leírt első átszálalás után az állab illető része néhány évre nyugton marad. Eközben a szomszédos területen készítették elő a felujítás, illetőleg más erdőrészekben folyik a használat.

A felujítás további folyamán az alnövet-csoportok szegélyzévágásokkal bővitetnek, de ezek csak akkor vehetik kezdetüket, ha a jegenyefenyő és bükk már oly kor-, illetőleg magassági előnyben vannak, hogy a közöttük és a szélükön megtelepülő luczfenyők nem válnak reájuk veszélyesekké. A szegélyző vágásoknál az alnövet-csoportok szélén álló legerősebb törzsek döntetnek és pedig a fiatalos kimélése végett a még záródott erdő felé. Céljük: a jegenyefenyő vagy bükkcsemetékhez több világosságot juttatni, a csoportok szélén pedig a luczfenyő megtelepülését elősegíteni. A csoportok fölött levő törzsek egyelőre

jobb ha állva maradnak, czélszerűbb az oldalvilágítás élenkítése végett elsősorban a szegélyfákat dönteni.

Még fiatal, új jegenyefenyő-csoportok körül szintén kell néhány törzs döntése által a fénynek és csapadéknak utat nyitni, különben a jegenyefenyő-csemeték, a melyek csak 3—4 éves koruktól kezdve türik erősen az árnyékot, ismét elpusztulnak.

Miközben az állab régebben kikezdett részein az alnövet-csoportok ekként ápoltatnak és bővítetnek, a még zárt részekben a felujítás a leirt módon lassan-lassan szintén megindítható.

A szegélyző vágások 2—5 évi időközökben ismétlődnek, miáltal a csoportok, illetőleg az idős állab hézagai különféle alakot nyernek, hol kőralakuak, hol hosszukásak vagy ékalakuan nyulnak a zárt erdőbe. A zárt részek újabb átszálalása további alnövet-csoportok keletkezéséhez vezet, míg végül a fiatalos-csoportok egymáshoz mindinkább közelednek, érintkeznek. Az állab képe ilyenkor rendkívül változatos. Teljesen felszabadított fiatalos-részletekhez, a melyek közepükön legidősebbek s onnan szélük felé tetőszerűen alacsonyodnak, fiatalabb csemetékkel borított részletek csatlakoznak; ezekben még egyes öreg törzsek állanak, a világosság fokozatosan növekvő élvezetében kitünő műfatörzsszé erősödve, köztük pedig mindennütt ott találjuk az eredeti állab további maradványaiként a vágások alkalmával a teljes felszabadításig gondosan kimélt gyenge törzseket és elnyomott vén rudakat, különösen jegenyefenyőket, a melyek az ernyőzet (védő állab) alkotására a legjobbak. Ismét másutt még összefüggőbb koros erdőrészleteket találunk.

A mikor a fiatalos csoportok közelednek egymáshoz, a gazdálkodó főgondja őket akként egybeolvasztani, hogy

legfiatalabb részeikkel érintkezzenek. Öreg, esetleg már több méter magas fiatalosnak nem szabad közvetlenül 2—3 éves csoporttal érintkeznie, mert ezt elnyomná.

Végeredményben a fiatalos, ha az anyaállab utolsó maradványa is kikerült belőle, hepehupás felületű. Az idősebb csoportok, többnyire jegenyefenyő és bükk, a javarészt luczfenyőből álló fiatalabb környezetből kimagaslanak.

A tiszta vagy közel tiszta luczfenyvesekben tekintettel a fokozott szélveszélyre, némileg más a felujítás menete. Az előbb leirt folyamat ezekben ugyanis hosszú keskeny pásztákban megy végbe, melyeken belül tehát szintén nem egyenletes, hanem csoportos a kihasználás és felujítás, természetesen a luczfenyő nagyobb fényigényei szerint módosítva.

A széltől védett helyeken azonban itt is tul lehet lépni az alnövet-csoportok ápolásával és felszabadításával az említett pászták határát. Egyes előforduló jegenyefenyők és bükkök alkalmat nyújthatnak arra, hogy e fanekek fenmaradásáról is gondoskodás történjék. A vegyes erdők felujításától a luczfenyvesben követett eljárás főleg abban különbözik, hogy az üzem keskeny pásztákra szorítkozik, az állab belseje felé tehát lassabban halad, amit némileg ellensúlyoz az a körülmény, hogy a pásztákon belül — a jegenyefenyő és bükk előzetes felujítása elmaradván — a felujítás menete gyorsabb. A felujítás ez alakjával később még találkozunk, itt tehát e rövid jellegzésére szorítkozunk.

(Folyt. köv.)

Ausztria, Németország, Franciaország és Svájc fakereskedelmi és faipari viszonyai.

Irta: *Schmidt Károly*, m. kir. erdőmester.

(Folytatás.)

Ausztria fakereskedelme.

Magyarország fakülkereskedelmét az előbbieken általános-
ságban vázolván, az itt következőkben *Ausztria külkereskedelmére*
térek át. Tulajdonképeni feladatomhoz mértén Ausztriával ugy
fakereskedelmi, mint faipari tekintetben is rövidebben kell, hogy
foglalkozzak, különös sulyt helyezvén azonban arra, hogy az
itt mondandók keretében Magyarország fakereskedelmi forgalmát
Ausztriával részletesebben megvilágítsam.

Előre hocsátólag meg kell jegyezmem még azt is, hogy
Ausztriáról szólván, ehhez az itt tárgyalandókban, mint velünk
közös vámterülethez Bosznia és Hercegovina is sorozódik és
azonkívül Trieszt szabad kikötő is hozzá tartozik.

Ausztria forgalma ugyanazon az alapon van kimutatva, mint
a hogy azt már Magyarországnál is említettem, vagyis a fa mint
nyers anyag és félgyártmány, és a kész áru.*)

Az ez alapon számbavett behozatal és kivitel az utolsó öt
év (1894—1898) alatt következő volt:

*) Meg kell jegyezmem azt, hogy Ausztriának ez idő szerint külön külkeres-
kedelmi statisztikája nincs. Az osztrák cs. kir. kereskedelmi miniszterium eddig-
elé csakis az osztrák-magyar külkereskedelemnek statisztikáját adja ki, (Statistik des
auswärtigen Handels des oesterreichisch-ungarischen Zollgebiets). Az Ausztriát
illető adatokat ép azért csakis a magyar statistika segítségével képezhettem. A kimu-
tatott adatok Ausztria forgalmát Magyarországgal és a vámkülfölddel együttvéve
foglalják magukban. Miután az osztrák statisztikai hivatal említett kiadványában a
legtöbb árunemnél magasabb kereskedelmi értéket számít mint a mienk, az Ausztria
áruforgalmát illető értékek aránylag magasabbak. Ezen én a különbségek
képezésénél nem változtattam, miután a magasabb kereskedelmi érték számítása
Ausztriára, a hol a piaci árak a mienknél magasabbak, jogosult, a szükséges
tájékozást azért a közölt adatok így is kellőképp megadhatják.

Behozatal.

1894. évben	4.657,664	mmázsa	41,086	ezer korona
1895. "	5.099,620	"	47,787	" "
1896. "	6.325,502	"	48,044	" "
1897. "	6.184,257	"	48,460	" "
1898. "	6.517,347	"	46,615	" "

Kivitel.

1894. évben	22.885,020	mmázsa	164,522	ezer korona
1895. "	24.577,653	"	174,028	" "
1896. "	26.562,690	"	207,334	" "
1897. "	29.691,404	"	230,810	" "
1898. "	34.723,033	"	232,675	" "

A mint a közölt adatokból kitűnik Ausztria fakülkereskedelmi forgalma évről-évre emelkedőben van. A behozatal 1897. évi mennyiségénél mutatkozó visszaesés főképp a kevesebb faáru behozatalban leli okát, a minthogy az évről-évre csökkenőben is van, ellenben a nyers és félgyártmánynál a fabe hozatal évről-évre emelkedik; a kivitelnél úgy a fa, mint a faáru is általánosságban emelkedő irányzatú, 1898-ban némi értékbeni visszaeséssel, a mint az a következő kimutatásból is látható:

Behozatal.

	fában:		faárukban:	
	mmázsa	1000 kor.	mmázsa	1000 kor.
1894. évben	4.513,749	28,094	143,915	12,992
1895. "	4.857,415	32,175	242,205	15,612
1896. "	6.142,477	35,030	183,025	13,014
1897. "	6.029,117	36,260	155,140	12,200
1898. "	6.362,734	34,414	154,613	12,201

Kivitel.

	fában:		faárukban:	
	mmázsa	1000 kor.	mmázsa	1000 kor.
1894. évben	22.462,065	113,936	422,953	50,586
1895. "	24.108,588	120,131	469,065	53,897
1896. "	26.026,902	149,892	535,788	57,442
1897. "	29.171,618	173,215	519,786	59,595
1898. "	33.692,738	174,003	533,295	58,671

Ausztriának fakülkereskedelmi forgalmát választékok és áru-nemek szerint a következő 1898. évre vonatkozó táblázat¹⁾ tünteti ki. (L. a 210—211. oldalakat.)

Ezen táblázatot nézve konstatálhatjuk, hogy Ausztria behozatala Magyarországnál aránylag nem sokkal (4·1 és 6·5 millió mmázsa) nagyobb, ellenben a kivitel a Magyarországinak több mint háromszorosát (10, és 34·7 millió mmázsa) teszi. Láthatjuk azt is, hogy Ausztria, ahol az erdők 70%-át a fenyő foglalja el, puha fában igen nagy kivitellel bir és e tekintetben mint igen tekintélyes fenyő exportáló állam Oroszország és Skandinavia (Svédország és Norvégia) mellé sorakozik. A fenyőfát Galiczia, Csehország, Alsó-Ausztria és az alpesi tartományok szolgáltatják. Tölgyfában Magyarország többet szállít a külföldre mint Ausztria. A tölgyfaárúnak legnagyobb részét Bosznia, azután Galiczia és Bukovina adja.

A faárúk között első helyen a közönséges faárúk és pedig közönséges épület- és butorasztalosárúk, butorok, kádárárúk, hordók puha- és keményfából, közönséges esztergályos, és kerékgyártóárúk, szitakéreg, durva faeszközök, fahuzal, faszög, facsévék (Holzspulle) említendők, a melyekből Ausztria igen sokat gyárt és mindenfelé kivisz.

Azután következnek a finom fabutorok, a melyben Ausztria faipara ismeretes jót és sokat produkál, továbbá a finom faárúk a milyenek: finom esztergályos és faragott faárúk, aranyozott, ezüstözött, bronzozott, festett árúk, bronzolt fa, tükör- és képkeretek, berakott munkák (boule és intarsia), mérővesszők. Ezen finom faárúk értékben is a legnagyobb összeget képviselik.

A forgalom ugyanazon *főirányokban* bonyolódik le, a melyekről Magyarország külkereskedelménél is szóltam.

A *vizi utak* között a Duna, az Elba, és az Oder a leglényegesebbek. A tengeri utnál a főirány az Adria a keletre menő (Levante) forgalommal, a Romániával határos Bukovinából pedig a forgalom egy része a Fekete-tengeren át visz.

¹⁾ Ugy itt, mint a többi államoknál is a forgalom részletezésénél csakis egy és pedig a statistikailag tárgyalt legutolsó évre kellett, már munkám terjedelmére való tekintettel is, szorítkoznom, a kívánt tájékoztatás azonban, a forgalom lényegében nem változván, ezen egy évi adat is megadja.

Ausztria faforgalma választékok szerint 1896-ban.

Fa	Behozatal		Kivitel	
	m.-mázsa	korona	m.-mázsa	korona
Tüzifa, kilugozott fakéreg, rözse, fahulladék tüzelésre ...	1.303,963	1.657,169	1.683,954	3.392,454
Fonó vessző, rözse	30,073	637,669	19,013	619,410
Gömbölyű épület- és műfa, kemény	355,353	2.028,703	387,835	3.486,461
Gömbölyű épület- és műfa, puha	1.061,992	3.241,757	16.119,933	63.733,213
Parafa, tönkökben és nyers táblákban	23,360	874,620	1,277	17,690
Donga	351,329	4.470,590	698,414	8.015,079
Vasuti talpfa	512,244	1.878,318	671,115	3.042,655
Faragott és fűrészelt faáru kemény	733,826	7.276,713	666,277	8.927,820
Faragott és fűrészelt faáru puha	1.108,424	7.200,620	13.089,693	78.515,710
Nem európai műfa	115,808	1.413,462	12,728	134,895
Faszén és briquette faszénből	593,108	2.161,470	62,388	416,550
Cserzésre szolgáló tölgy és fenyő stb. kéreg*)	173,354	1.573,046	400,124	3.701,538
Összesen	6.362,734	34.414,137	33,692,738	174.003,475

*) A behozatalnál a kimutatott cserző anyagok között van a Quebracho fa is. Kivitel ebből az árunemből nincs.

Ausztria forgalma faárukban. (1898.)

Faáruk	Behozatal		Kivitel	
	m.-mázsa	korona	m.-mázsa	korona
Közönséges faáruk (durva aszfalos, kádár, esztergályos munkák, közöns. fabutorok, hordók, faszög stb.) ...	74,811	3.164,966	239,851	12.537,932
Régi petroleumhordók ...	29,602	363,224	15,578	155,780
Fagyapot ...	6,654	46,394	5,911	41,377
Finom fabutorok és butoralkatrészek ...	7,951	1.898,500	48,900	10.753,642
Hajlított butorok és butoralkatrészek ...	6,993	491,485	111,162	8.681,994
Párnázott butorok ...	570	518,340	2,403	1.047,030
Finom faáruk, tükör és képkeretek, bronzolt fa stb. ...	6,467	2.370,000	50,623	19.625,920
Kosárkötő-árak, fonott gyermekkocsik ...	2,006	469,556	5,010	632,138
Fournirok ...	3,380	610,970	7,588	431,738
Parketták ...	7,064	171,760	20,897	477,628
Parafaárak ...	8,237	1.837,512	12,016	1.598,220
Játékszerek fából ...	868	258,650	13,356	2.687,884
Összesen ...	154,613	12.201,388	533,295	58.671,313
Fa és faárak együtt ...	6.517,347	46.615,525	34.723,033	232.674,788

A *tengeren való szállítás* főleg Olasz- és Franciaországra terjed ki. 1898-ban volt fában és faárukban a behozatal 29,245 mmázsa 2.024,465 korona értékben, a kivitel 1.864,482 mmázsa 21.077,813 korona értékben. Ha ezen adatokat összehasonlítjuk a Magyarország tengeri szállítását illetőleg közlöttekkel, azt látjuk, hogy Magyarország tengeri hajóforgalma fában és két említett országgal való összeköttetések és főleg Franciaországba való dongakivitelünk folytán nagyobb, Magyarország kiviteli mennyiségében azonban a Boszniából Fiumén át kivitt tölgyfa-áru is befoglaltatik.

Ausztriának főkikötője Triest, fakereskedelem tekintetében is a legjelentékenyebb. Beleértve a *belföldi forgalmat is*, Triesztbe 1898-ban fa- és faáru behozatott: 2.327,092 mmázsa 19.289,140 korona értékben; Triesztből kivetett 2.379,807 mmázsa 19.497,694 korona értékben. A belföldi forgalom nagy részét a Krajna és a tengerpartvidék szolgáltatja. A kivitel főczikke puha fűrészáru Olaszország felé.

Az egyes államokkal való forgalom az 1898. évre vonatkozó összeállításból kivehetőleg fában és faáruban a következő volt:

Behozatal.

	mmázsa	kor. ért.
1. Magyarországból	4.654,579	30.901,022
2. Németországból	569,391	8.935,161
3. Oroszországból	657,095	1.641,617
4. Romániából	328,982	1.166,448
5. Északamerikai Egyesült-Államokból	128,731	1.998,342
6. Olaszországból	73,757	685,950
7. Szerbiából	31,389	117,030
8. Nagy-Britanniából	11,177	1.080,811
9. Franciaországból	7,141	709,868
10. Németalföldről	1,032	27,382

Kivitel.

	mmázsa	kor. ért.
1. Németországba	20.205,434	114.731,166
2. Olaszországba	4.067,084	26.746,562
3. Magyarországba	3.153,643	36.464,162
4. Oroszországba	3.039,107	15,221,787

	mmázsa	kor. ért.
5. Romániába	1.453,847	5.880,639
6. Svájcba	932,147	10.593,766
7. Egyiptomba	569,299	1.536,250
8. Franciaországba	475,996	6.807,307
9. Németalföldre	296,217	2.941,926
10. Görögországba	204,515	2.021,948
11. Törökországba	126,363	2.595,123
12. Bulgáriába	118,032	981,966
13. Szerbiába	69,816	600,819
14. Nagy-Britanniába	58,899	5.352,462
15. Belgiumba	10,378	310,040

A forgalmi mennyiségek szerint összeállított ezen sorozatból látjuk, hogy a behozatalnál Magyarország, úgy a behozatali mennyiséget, mint értékeket illetően, a többi államoktól jelentősen különbözõ, elsõ helyet foglalja el. *Magyarországnak Ausztriával való fkereskedelme választékok és árunemek szerint 1898-ban a 214—217. oldalakon levõ táblázatból tünik ki.*

Ezen táblázatból kivehetőleg Ausztriába való kivitelünkben a tölgyfaáru 8 millió koronát fölül haladó értékkel, és pedig főleg fűrészáru és donga, a főczikk. Azután a puha fűrészáru következik. Kivitelünk Ausztriába magában foglalja azon részt is, amely raktári és bizományi eladás végett ausztriai raktárakba megy, hogy onnan már mint Ausztria külön kiviteléhez tartozó, a nyugoti piacokra jusson, és magában foglalja azon részt is, amely nyers termék és félgyártmánykép Ausztriába kimegy, hogy ottan készárura feldolgoztassék és onnan minden irányban és így Magyarországra is kivitéssék. Az Ausztriából hozzánk behozott faárunk egy része, tudjuk, magyar provenienciájú fából (pl. tölgy-, kőrisfa a butoroknál) készül. Piaczainkat ennél fogva Ausztriában Bécsen kívül a fát feldolgozó és fogyasztó nagyobb ipari góczpontok képezik.

Németországból főleg puha épület- és müfa gömbölyü állapotban jön be, azután tekintélyes tűzifamennyiség is. ebből a fő rész a határszéli forgalomra esik. A forgalomnak főbb részét azonban — természetesen nem mennyiségileg, de értékileg — nem a fa, hanem a faárunk képezik.

Ausztria fakereskedelme Magyarországgal. (1898.)

Tételszám	Fa	Behozatal Ausztriába			Kivitel Ausztriából				
		Kereskedelmi érték	mennyiség m. mázsákban		érték	Kereskedelmi érték	mennyiség m. mázsákban		érték
			K.	összesen			ebből tengeren	korona	
1 a)	Tüzifa, kilugozott fakéreg, rözse, fahulladék tüzelésre	15	536,763	66,028	805,145	0.6	128,644	27,357	77,186
b)	Eczetforgács és más ipari czélokra szolgáló forgács	12.6	248	10	3,125	10	261	—	2,610
c)	Fűrészpor	1	343	—	343	1	951	—	951
d)	Fagyapot	7	6,487	—	45,409	7	5,911	38	41,377
2 a)	Kemény épületi-, s műfa, dió-, tölgy-, stb. elsőrendű fanemekből	8	145,402	21	1.163,216	5	17,497	16	87,485
b)	Kemény épületi- s műfa, cseresznye-, juhar-, körte-, elsőrendű fanemekből	5	58,104	—	290,520	4	1,416	—	5,664
c)	Kemény épületi s műfa, bükk-, köris-, szil-, stb. másodrendű fából	5	40,336	624	201,680	3.6	4,563	320	14,427
d)	Kemény bányafa	3	100	—	300	1.8	13	—	23
e)	Nem európai műfa	9	2	—	18	8	2,026	13	16,208
f)	Parafa, nyers állapotban	160	—	—	—	160	54	—	8,640

3 a)	Puha épület- és műfa	3·6	255,327	82	919,177	2·30	81,011	24	186,324
b)	Rudak fenyőfából	2·7	6,312	251	17,043	2	15,053	—	30,106
c)	Puha bányafa	2·7	541,633	—	1.462,409	1·4	3,782	—	5,295
4	Donga koményfából	12·5	324,308	23,021	3.969,009	8·6	280,848	60	2.415,293
5	Vasuti talpfa	3·8	450,599	464	1.712,276	2·9	9,339	—	27,083
6 a)	Fűrészelt- és faragott-faarú a 2 a) és b) alatti elsőrendű fából (deszka-, gerenda-, parkettafa stb.)	12·5	375,954	3,467	4.699,425	7·2	34,851	2	250,928
b)	Fűrészelt- és faragott-faarú II. rendű (2. c) fából	8	262,583	12,239	2.100,664	5	51,233	235	256,165
c)	Fűrészelt- és faragott-faarú nem európai fából	10	1,539	—	15,390	7·8	9,716	—	75,786
7 a)	Fűrészelt és faragott faaru puhafából	6·9	874.885	51,630	6.036,707	4·6	2.111,490	516	9.712,854
b)	Zsindely	8	3,258	44	26,064	5·5	126,315	—	694,733
c)	Szőlőkaró	3·4	3,319	—	11,285	2·7	52,673	810	142,217
8	Fűzfavessző	30	3,021	2	90,630	24	891	61	21,384
9	Faszén	3·6	582,245	2,108	2.096.081	2·6	1,035	1	2,691
10	Cserzőhéjak	9	120,023	321	1.080,206	5·6	65,840	1,067	368,704
	Összesen	—	4.592,791	160,312	26.746,122	—	3.004.433	30,520	14.434,134

Ausztria forgalma Magyarországgal faárukban. (1898.)

Tételszám	Faárúk	Behozatal			Kivitel				
		Keresk. érték	mennyiség m. mázsákban		érték	Keresk. érték	mennyiség m. mázsákban		érték
			K.	összesen			ebből tengeren	korona	
1 a)	Közönséges faárúk	32	16,663	1177	533,216	32	46.171	174	1.477,472
b)	Nyírfaseprők	64	8060	2	515,776	80	51	1	4080
c)	Fakanalak	40	995	—	39,800	40	143	3	5720
d)	Szitakéreg	33	496	—	16,368	30	1748	—	52,440
2 a)	Közönséges fabutorok és butorrészek	56	1,235	506	69,160	56	4007	10	224,392
b)	Jégszekrények	60	65	19	3,900	60	831	—	49,860
c)	Finom fabutorok és butorrészek	260	4357	431	1,210,820	240	38,980	21	9,355,200
3 a)	Hajlitott fabutorrészek	60	4654	—	279,240	60	820	—	49,200
b)	Hajlitott fabutorok	90	1632	65	146,880	94	5047	1	474,418
c)	Bambuszbutorok	200	3	1	600	180	213	—	38,340
4 a)	Párnázott fabutorok	460	224	8	103,040	460	1769	—	813,740
b)	Betegszállító kézikocsik, mütöaszta'ok	400	1	—	400	400	88	—	35,200

e)	Tekeasztal és részei	130	—	—	—	130	351	—	45,630
5	Finom faárúk	400	1295	9	518,000	400	14,394	21	5,757,600
6 a)	Kosárkötő árúk	120	1493	9	179,160	160	2,370	4	379,200
b)	Gyermekkocsik, fonott bölcsök	80	27	2	2,160	80	2,404	—	192,320
7 a)	Koczkaparketták	42	120	24	5,040	36	311	—	11,196
b)	Gyalult amerikai parketta deszkácskák	24	6909	153	165,816	20	2,742	—	54,840
8	Furnirok	30	341	1	10,230	60	6,352	—	381,120
9 a)	Parafaárúk	300	113	13	33,900	300	3,409	32	1,022,700
b)	Parafa hulladék	140	42	—	5,880	120	287	—	34,440
12 a)	Új hordók keményfából	34	5572	—	189,448	32	2,370	2	76,788
b)	Ócska üres petroleumos hordók	10	7201	—	72,010	10	15,578	—	155,780
c)	Hordók puhafából	8	67	33	536	8	2,169	—	17,352
13	Gyermekjátékszerek fából	240	223	17	53,520	200	6,605	1	1,321,000
Összesen		—	61,788	2470	4,154,900	—	149,210	270	22,030,028
Fa és faáru összesen		—	4,654,579	162,782	30,901,022	—	3,153,643	30,790	36,464,162

Igy pl. 1898-ban behozatott fa 543,628 mmázsa 2.376,359 kor. értékben, faáru 57.598 mmázsa 3.859,053 kor. értékben.

Lehet mondani, hogy Ausztria összes faáruszükségletének egy harmadrészét Németország fedezi. A faárúk között elsősorban a közönséges faárúk, kádárárúk, hordók, azután a finom faárúk, furnirok és finom fabutorok említendők. Ezen forgalom részletesebb számszerű adatairól Németország külkereskedelménél lévén szó, az ott foglaltak kiegészítésében e helyt csak azt kívánom megjegyezni, hogy 1898-ban behozatott:

gömbölyü müfa, kemény	19,230	mmázsa
fűrészelt faáru, „	22,581	„
gömbölyü müfa, puha	140,138	„
fűrészelt faáru „	58,135	„

Oroszország főleg fűrészelt és gömbölyü fenyőfaanyagot, azután tűzifát, tölgyfát, tölgyfűrészárut, vasuti talpfát s dongát szállít. A faárúk között a közönséges faárúk és a hajlitott fabutorok s butoralkatrészek képezik, a főbb behozatali árúkat.

Behozatott 1898-ban:

tűzifa (határszéli forgalom) --- --- ---	352,963	mmázsa
gömbölyü müfa, puha --- --- ---	66,413	„
fűrészelt fa „ --- --- ---	88,267	„
gömbölyü müfa, kemény --- --- ---	65,570	„
fűrészelt fa „ --- --- ---	25,671	„
vasuti talpfa --- --- ---	50,407	„
donga --- --- ---	2,687	„
közönséges faáru --- --- ---	1,826	„
hajlitott butor --- --- ---	769	„

Romániából újabb időben fenyő épületfa tulnyomó részben Magyarországra vitetvén ki, ennek folytán a behozatal Magyarországra nagyobb, mint Ausztriába. Mindamellett így is igen jelentékeny mennyiségű tűzifa, tölgyfaáru, fűrészelt puhafaáru, azonkívül vasuti talpfa, fonóvessző és közönséges faáru, főleg fenyőfaáru jut Ausztriába.

Igy pl. 1898-ban behozatott:

tűzifa --- --- ---	145,930	mmázsa
gömbölyü épületfa, kemény --- ---	9,171	„
fűrészelt fa „ --- ---	18,743	„

gömbölyü épületfa, puha	---	---	37,736	mmázsa
fűrészelt fa	„	---	111,179	„
vasuti talpfa	---	---	10,865	„
fonóvessző	---	---	4,040	„
közönséges faáru	---	---	1,639	„

Az észak-amerikai Egyesült-Államokból Magyarországra csakis nem európai müfa (1898-ban 20,569 mmázsa) szállítván, a közös vámterületre való amerikai import többi része Ausztriára esik. Behozott 1898-ban:

nem európai müfa	---	---	97,229	mmázsa
fűrészelt faáru, kemény	---	---	2,420	„
„ „ puha	---	---	6,927	„
donga	---	---	10,366	„
közönséges faáru	---	---	3,583	„
faszög	---	---	8,004	„

A mint látjuk tehát Magyarország területe az amerikai dongától még érintetlen, Ausztriába azonban már Trieszten át behatolt. A fűrészelt tölgyfaáru pedig már szintén behozatal tárgya. Érdekes rámutatni az utolsó helyen levő számadatra. A cipészeknek való faszöget illeti ez. A 9939 mmázsa 1898. évi behozatali mennyiségből Németország csak 1858 mmázsat az Egyesült-Államok pedig a fent jelölt 8004 mmázsat szállították. Ausztriának és ez uton nekünk is.

Olaszországból főként kemény gömbölyü müfa és fűrészáru, azután puha fűrészáru és tűzifa, továbbá finom faárunk, kosárárunk, közönséges faárunk és kádáráru jön be Ausztriába. Az 1898. évi behozatal volt:

tűzifa	---	---	16,478	mmázsa
gömbölyü müfa, kemény	---	---	11,301	„
fűrészelt fa,	„	---	16,735	„
gömbölyü müfa, puha	---	---	3,283	„
fűrészelt fa	„	---	13,226	„
donga	---	---	2,773	„
nem európai müfa	---	---	1,011	„
közönséges faáru és kádáráru	---	---	931	„
finom faáru	---	---	358	„
kosáráru	---	---	465	„

Szerbia kivitele tölgyfaáruban és dongában Magyarországra szól, a mi Ausztriára esik Bosznia felé, azt csekélyebb mennyiségű tűzifa és kádáraru képezi.

Nagy-Brittániából mennyiségileg csekély, értékileg azonban sokkal jelentékenyebb behozatala van Ausztriának. 1898-ban behozatott:

5,064 mmázsa fa... ..	126,500 korona értékben
[6,113 „ faáru... ..	954,311 „ „

és pedig szállított az angol kolonialis birtokokról:

tölgy- és nem európai műfában	2,938 mmázsa
közönséges faáruban: fabutorok	4,340 „
finomabb fabutor és párnázott butor	1,515 „
festett facsévék	1,127 „
finom faáru	227 „

Megjegyzendő, hogy ezen szállításból a közönséges faárúk, fabutorok 597,000, a finom butorok pedig 265,000 korona értékkel számítódnak.

Franciaország kemény fűrészárut, cserzőanyagot, közönséges és finom faárukat, founirt és parafaárut szállít.

Németalföldről végül amerikai donga, közönséges és finom faáru kerül Ausztriába, egészbenvéve azonban nem jelentékeny mennyiségben. Kisebb mérvű behozatal van ezenkívül Spanyolországból, Portugáliából és Algirből (parafaárúk), Chinából és Japánból (finom faárúk), Britt-Indiából, Mexikóból, Délamerikából és Ausztráliából (nem európai műfa).

A kivitelnél az első hely *Németországot* illeti meg. Kiegészítésében a Németország külkereskedelménél az ausztriai behozatalt illetőleg mondandóknak jegyzem meg, hogy ezen óriási kivitel főrészt a fenyőfa-anyag képviseli. 1898-ban kivitetett:

gömbölyű épületfa, puha	13.280,979 mmázsa
fűrészelt fa „	3.685,094 „
gömbölyű épületfa, kemény	457,813 „
fűrészelt fa „	386,573 „
vasuti talpfa	730,982 „

Jelentékeny azonkívül a kivitel tűzifában, dongában, a faárúk között pedig közönséges faáruban és hajlitott butorokban.

A közönséges faáruból... ..	72,706 mmázsa
hajlitott butorokból... ..	51,874 „

vitetett ki 1898-ban.

Olaszországba az alpesi tartományokból igen jelentékeny fenyőfamennyiség vitetik ki. A tölgyfaárut főleg Bosznia, Isztria és a tengerpart szolgáltatja; megjegyzendő azonban, hogy Olaszország tölgyfűrészáru szükségletét tulnyomó részben nem ezekből a tartományokból, hanem Szlavóniából fedezi.

Kivitetett Ausztriából Olaszországba 1898-ban:

tüzifa	626,390	mmázsa
gömbölyü müfa, puha	198,209	„
fűrészáru,	3.306,263	„
gömbölyü müfa, kemény	4,300	„
fűrészáru,	45,744	„
donga	88,829	„
faszén	26,799	„
cserkéreg	3,926	„
fonóvessző, rözse	2,023	„
közönséges faárúk	29,960	„
hajlitott butor	4,434	„
parkett	2,394	„
finom faárúk	517	„

Magyarországba elsősorban is puha fűrészáru jut. Elég jelentékeny azonban a boszniai donga import is; a faárúk között a közönséges és finom faárúk és a finom fabutorok említendők. Egyébként utalok a már közölt részletes kimutatásra, valamint a bosznia—hercegovinai behozatalnál mondottakra is.*)

Oroszországba a kivitt fa tulnyomó részét a fenyőfaáru képviseli. Kivitetett 1898-ban:

tüzifa	19,558	mmázsa
gömbölyü müfa, puha	1.718,220	„
fűrészáru,	1.210,706	„
gömbölyü müfa, kemény	18,274	„
fűrészáru,	37,618	„
talpfa	4,051	„
közönséges faáru	24,106	„
hajlitott butor	1,354	„

*) L. a 214—217. oldalon levő táblázatot, valamint a 227. oldalon s folytatólag következő részt.

finom butor	1,207 mmázsa
finom faáru	1,431 „
kosáráru	796 „

Svájczba a puha fűrészáru a fő kiviteli cikkk. Ebből kivitetett 1898-ban 674,451 mmázsa. Gömbölyü puha müfa pedig 141,593 mmázsa. Tölgyfaszükségletét Svájcz tulnyomó részben Magyarországból fedezi, főleg fűrészáruban. Kivitetett Ausztriából a már felsorolt fenyőfaanyagokon kívül:

gömbölyü müfa, kemény	9,318 mmázsa
fűrészáru, „	27,450 „
donga	11,861 „
talpfa	11,308 „
faszén	10,516 „
cserkéreg	17,277 „
közönséges faárúk	5,166 „
hajlitott butorok	4,280 „
finom faáru	691 „

Franciaországba a tölgyfaáru tulnyomó részét Magyarország szállítja. Ausztriára ebből aránylag kevés esik, kivéve a dongát, amelyből Bosznia elég jelentékeny részt liferál.

Kivitetett:

gömbölyü müfa, puha	16,122 mmázsa
fűrészáru, „	351,701 „
gömbölyü müfa, kemény	3,708 „
fűrészáru, „	16,486 „
donga	156,371 „
közönséges faárúk	1,472 „
hajlitott butorok	5,658 „
finom faárúk	1,700 „
parkett	756 „

Németalföldön a boszniai és tengerpartvidéki tölgyfaárúnak inkább az amerikai, mint a magyar áruval kell megküzdenie, így is azonban elég jelentékeny tölgyfakészlet megy Triesztből oda, azonkívül fűrészelt puhafaáru is. Kivitetett 1898-ban:

gömbölyü müfa, kemény	46,979 mmázsa
fűrészelt fa	113,451 „
gömbölyü müfa, puha	1,638 „

fűrészelt fa, puha	---	---	---	---	119,576	mmázsa
hajlitott butor	---	---	---	---	3,912	„
parkett	---	---	---	---	4,011	„
finom faáru	---	---	---	---	767	„

Nagy-Brittániába a fakivitel jelentéktelen, miután a tölgy fűrészárut ezen ország tulnyomó részben Magyarországról szerzi be, annál több esik a faárura. Kivitetett 1898-ban :

fa	---	32,079	mmázsa	920,836	kor. értékben
faáru	---	26,820	„	4,431,626	„ „

Kivitel tárgyát képezte 1898-ban :

gömbölyü műfa, kemény	---	---	---	---	4,933	mmázsa
fűrészáru,	---	---	---	---	2,976	„
donga	---	---	---	---	8,330	„
gömbölyü műfa, puha	---	---	---	---	631	„
fűrészelt áru,	---	---	---	---	13,050	„
közönséges faáru	---	---	---	---	7,895	„
hajlitott butor	---	---	---	---	5,191	„
finom faáru	---	---	---	---	6,779	„
gyermekjátékszer fából	---	---	---	---	3,769	„

Belgiumba kevés fa, tulnyomólag asztalosfa megy, továbbá közönséges és finom faárúk, azonkívül jelentékeny mennyiségű hajlitott butor és parkett. E két utóbbiból kivitetett :

hajlitott butor	---	---	---	---	1,963	mmázsa
parkett	---	---	---	---	1,850	„

A következőkben a Romániába való kivitelt is e helyen említve, még Ausztriának *keletre való exportjával* kívánok foglalkozni. Nem tehetem ezt másként, minthogy ezzel Magyarországnak ugyanazon irányban való kivitelt párhuzamba állítsam. A számok beszélnek és tanulságot rejtenek magukban.

Kivitetett 1898-ban :

Romániába :

<i>Ausztriából</i>		<i>Magyarországból</i>	
fa	---	1.444,630 mmázsa	656,504 mmázsa
faáru	---	9,217 „	3,881 „
együtt :	---	1.453,847 „	660,385 „

Szerbiába:

fa	65,990 mmázsa	339,038 mmázsa
faáru	3,826 „	2,245 „
<i>együtt:</i>	<i>69,816 „</i>	<i>341,283 „</i>

Bulgáriába:

fa	114,725 mmázsa	95,989 mmázsa
faáru	3,307 „	1,450 „
<i>együtt:</i>	<i>118,032 „</i>	<i>96,439 „</i>

Törökországba:

fa	115,059 mmázsa	14,542 mmázsa
faáru	11,304 „	1,710 „
<i>együtt:</i>	<i>126,363 „</i>	<i>16,252 „</i>

Görögországba:

fa	198,023 mmázsa	53,415 mmázsa
faáru	6,492 „	64 „
<i>együtt:</i>	<i>204,515 „</i>	<i>53,479 „</i>

Egyiptomba:

fa	555,374 mmázsa	14,669 mmázsa
faáru	13,925 „	1,467 „
<i>együtt:</i>	<i>569,299 „</i>	<i>16,136 „</i>

Ezen számadatok élénken illusztrálják azt, hogy daczára kedvezőbb földrajzi helyzetünknek, Ausztriával szemben kivitelünkkel mennyire visszamaradunk úgy a nyers áruban, mint a gyártmányokban is. Sajnos, amikor még nem foglalkoztunk azzal, hogy iparunk, és pedig exportképes iparunk legyen, Ausztria már rég elfoglalta előttünk a kelet piaczeit és az osztrák Lloyd-társulat hajói évről-évre nagyobbodó fa- és faárúkészleteket szállítanak oda, ahol még mi nagyon szerényen kell, hogy bekopogtassunk. Feltűnő jelenség általában, keletre való exportunknál pedig elsősorban, hogy mily kevés faárut gyártunk és exportálunk. A mit kiviszünk az is (a hajlitott butortól eltekintve) a közönséges, kevés értékű faárura esik.

Pedig, hogy ne szóljunk a különösebb ügyességet, izlést, ipari fejlettséget igénylő finom faáruról, a furnir, parkett, kosár-árak, butorok is olyan cikkek, amelyek nagyobb tömegben is gyártva, a készítőnek elég hasznot hoznak és ugy idegen árura szoruló belföldünkön, mint kivitelünkben is piacot találnának. Szükséges ép ezért, hogy az egyéb fejlesztendők mellett Magyarországon a faipar is fejlesztessék és keletre való kivitelünk is nagyobbittassék.

Ausztriának kivitele keletre főleg puha fűrészáruban jelentékeny, amely Galicziából, Bukovinából, az alpesi tartományokból, a tenger mellékről és Boszniából kerül ki. A távolabbi keletre a tölgyfa-áruból is jelentékenyebb rész jut. A faárak között a közönséges és finom faárak, hajlitott butorok, finomabb butorok, kosárárak érdemelnek említést. Az 1898. évi kivitel főbb cikkeit az egyes államokba a következők képezték:

Romániába szintén fenyőfaáru megy főként. Kivitel volt 1898-ban:

gömbölyü müfa, puha	---	---	---	---	635,445	mmázsa
fűrészelt áru	„	---	---	---	799,643	„
talpfa	---	---	---	---	5,274	„
cserkéreg	---	---	---	---	13,400	„
közönséges faárak	---	---	---	---	4,560	„
hajlitott butorok	---	---	---	---	869	„
fabutorok	---	---	---	---	1,842	„
finom faárak	---	---	---	---	642	„
furnir	---	---	---	---	622	„

A tölgyfát Romániába ugyszólván kizárólag Magyarország szállítja.

Szerbia az egyetlen keleti ország, ahol Ausztriával szemben túlsúlyban vagyunk. Ausztriából kivitetett:

tüzifa (Boszniából)	---	---	---	---	150,795	mmázsa
puha fűrészáru	---	---	---	---	13,692	„
közönséges faáru	---	---	---	---	1,525	„
butor	---	---	---	---	468	„
kosáráru	---	---	---	---	929	„
finom faáru	---	---	---	---	508	„

Bulgáriába :

gömbölyü müfa, puha	25,971	mmázsa
fűrészáru, „	97,307	„
„ kemény	5,835	„
közönséges faáru	1,995	„
finom faáru	403	„
hajlitott butor	627	„
butor	352	„

*

Törökországba :

fűrészáru, kemény	6,993	mmázsa
„ puha	101,746	„
donga	3,736	„
közönséges faáru	4,347	„
hajlitott butor	2,743	„
butor	1,025	„
finom faáru	2,472	„
kosáráru	957	„

Görögországba :

fűrészelt fa, kemény	16,343	mmázsa
„ puha	194,121	„
donga	4,145	„
közönséges faáru	5,549	„
hajlitott butor	307	„
kosáráru	211	„
finom faáru	184	„
parkett	127	„

Egyiptomba vasuti talpfát Magyarország szállított. Ausztria némi csekély mennyiségű gömbölyü puha- és keményfán kívül szállít még :

fűrészelt keményfát	39,223	mmázsat
„ puhafát	521,147	„
közönséges faárut	5,480	„
hajlitott butort	4,771	„
butort	1,343	„
finom faárut	1,555	„
kosárárut	559	„
parkettet	200	„

Ausztriának az itt elősorolt államokon kívül jelentékeny kivitele van faáruban az *észak-amerikai Egyesült-Államokba* is. Igy 1898-ban 5549 mmázsa faáru vitetett ki 941,056 korona értékben; ebből a fontosabbak:

hajlitott butorok	--- --- --- --- ---	2,821 mmázsa
finom faáru	--- --- --- --- ---	1,265 „
kosárárúk	--- --- --- --- ---	1,043 „
játékszerek fából	--- --- --- --- ---	374 „

Azonkívül kisebb mennyiségű kivitel van faáruban Spanyolországba, Portugáliába, Britt-Indiába, Persiába, Chinába, Japánba, Algirba, Tunisba, Fokföldre és Délamerika több államába. A behozatalnál faárúkkal China, Japán, parafával Spanyolország, Portugál, Algir, nem európai műfával pedig Britt-India, Mexikó, Ausztrália szerepel.

*

A külkereskedelmi forgalmat illetőleg megjegyzendő még, hogy a *fa* a behozatalnál *vámmentes* és hogy a külön kereskedelmi- és vámszerződésekbe nem foglalt külön illetekektől eltekintve, általában a közönséges faárúk 3—5, butorok és hajlitott butorok 10, finom faárúk pedig 24—60 K. mm-kénti vámilletékkel terheltetnek.

A *fapiaczkok* a belkereskedelem intenzivebb volta folytán mint kisebb piaczkok sokfelé oszlanak meg és ép ezért külön meg nem nevezhetők; a kivitelre befolyást gyakorló nagyobb piaczkok: Trieszt, Bécs, Prága, Brünn, Troppau, Krakkó, Csernovitz, Stanislau, Linz, Passau, Klagenfurt.

A kereskedelem és ipar fejlettsége a kiskereskedelemnek is kellő tért ad. A külkereskedelem azonban ugyszólván kizárólag a nagyobb fakereskedők, egyes intézetek, vagy részvénytársaságok kezében van. Ezek közül többeknek Magyarországon ép úgy van fakihasznlási vállalataik, mint Ausztriában, vagy Boszniában.

Néhány szóval kivánnék még *Bosznia-Hercegovinával* való fakereskedelmi forgalmunkról az Ausztriáról szólók kiegészítése végett megemlékezni. *Kivitelünk* Bosznia és Hercegovinába igen csekély (1898-ban egészben volt 7626 mmázsa fa, 28,515 korona értékben és 4081 mmázsa faáru 359,259 korona értékben), fában főként tűzifa és puha fűrészáru, a faárúkból pedig közönséges finom fa-

áru, hordók és butorok vitetnek ki; a behozatal azonban fában elég jelentékeny, a mihez még némi faáru is hozzájárul.

Behozatott 1898-ban:

	mmázsa	kor. ért.
tüzifa	82,381	49,428
kemény épület- és műfa:		
a) tölgy, dió stb. fából	14,298	71,490
b) juhar, körte, cseresznye stb. fából	121	484
c) bükk, kőris, szil, stb. fából	3,849	13,857
puha épület- és műfa	882	2,028
donga, keményfából	268,284	2,307,243
vasuti talpfa	7,639	22,153
fűrészelt és faragott fa, tölgy, stb.	4,313	31,054
" " " " bükk, stb.	11,961	59,805
" " " " puha	54,038	248,575
fűzfavesszők	220	5,280
közönséges faáru, közönséges fabutorok	69	2,382
fagyapot	61	427
finom fabutorok és hajlított fabutorok	7	1,534
finom faárúk	65	26,000
kosárárúk	3	480
parketták	102	2,040
összesen:	448,293	2.844,260

Amint látjuk donga és puha fűrészáru a legjelentékenyebb behozatali cikk, azután még kemény fűrészáruból is számbavehető mennyiség hozatik be. A behozatal általában apadóban van, amint a főbb behozatali árukra vonatkozó, következő számadatok mutatják:

Behozatott az 1894—1898. években:

Árunem	1894	1895	1896	1897	1898	1894	1895	1896	1897	1898
	évi mennyiség métermázsákban					évi érték ezer koronákban				
Donga	494864	594496 ^{*)}	412651	390050	268284	1698	1692	2904	2348	2307
Fűrészelt fa puha	8032	116722	154527	123323	54038	44	584	712	568	248
Fűrészelt fa kem.	3865	9087	30294	16180	16274	24	48	162	88	90

*) A behozatal maximuma az 1889—1898. (tiz) évi időszak alatt.

Ezen apadás főleg a dongánál, az apadó tölgyfakészletek mellett az árviszonyok alakulásában leli okát. Befolynak erre a külföldi kötések is, miután az itt kimutatott részletek jelentékeny része Fiumén át külföldre, ezek között a donga és kemény fűrész-áru főleg Franciaországba megy.

Ausztria faipara.

Ausztria faiparáról inkább általánosságban és csak röviden emlékezhetem meg, miután a helyszínén időm rövideje miatt ezen ipari tevékenységet részleteiben nem tanulmányozhattam.

Ezen ipar, amint azt már Ausztria fakivitelénél is láttuk, főképen 4 árunemnél nyer kifejezést, u. m. a közönséges faáruk, a butorok és butoralkatrészek, a hajlitott butorok és a finom faáruk gyártásánál.

A *közönséges faáruk* készítése nem lokális természetű ipar, miután az a birodalmi tanácsban képviselt valamennyi országban és tartományban honos. Mégis mindamellert Bécs és környéke, Szilézia, Csehország, Tirol, Stájerország, Krajna ezen ipar főhelyei, amely durva asztalosáruk, közönségesebb butorok, jégszekrények, konyhaberendezések, háztartási eszközök, ládák, durva esztergályosmunkák, fahuzal, továbbá kádármunkák és hordók készítésében nyilvánul.

A *finomabb fabutorok* és butoralkatrészek készítése főleg Bécsben van otthon. A bécsi butoroknak jó hire van, a minták gondos megválasztása, kellemes formák és a mellett a nyugat-európai és főként a francia és angol gyártmányokkal szemben olcsóbb volta jellemzi azokat. Ugyanezen elbírálás alá esnek a párnázott butorok is. A jó mellett silányabb minőségű is kikerül, ez azonban az árakban is kifejezést nyer.

A *hajlitott butorok* gyártása Ausztriából indult ki. Olcsósága mellett kellő szilárdságu és csinos munkát ad, valódi világcikké nővén ki magát, a mely mind az öt világrészben piacra talált. Nagyon számbavehető iparága ez Ausztriának és Magyarországnak is.

A hajlitott butorgyártás, amely fontos tényező erdőgazdasági szempontból, a bükkfának előnyös kihasználását szolgálván, annyira figyelemreméltó ipari és közgazdasági szempontból

is, miután a gyári üzemmel kapcsolatban a házi ipar is bő foglalkozást talál. Az ülések és támlák nádfonatának elkészítése, az egyes alkatrészek leráspolyozása, fényezése házilag üzetik és egy-egy gyár körül széles körben a lakosságnak bő megélhetési módot nyújt.

Ezen iparág megalapítója Thonet Mihály volt, ki az 50-es évek elején Koritschanban (Morvaország) építette az első gyárat. Fiai, a ma is fennálló és világhírű „Thonet Testvérek“ cég az üzemet tovább fejlesztették, úgy, hogy manapság a cégnek 7 gyára, 20 fiókja és fűrésztelepe van, évi 40,000 m^3 -en felüli bükkmüfa fogyasztással; ezen iparvállalatok több mint 6000 embert foglalkoztatnak és 20 millió drb butort hoztak eddigelé forgalomba.

A Thonet testvéreken kívül még Kohn Jakab és József 5 gyárral a legnagyobb gyáros cég e szakmában. Koritschanon kívül még a Hostein melletti Bistritz, Hallenkau, Wsetin, Holleschau (Morvaország) Niemes, Oberleutensdorf, Kaunitz, Bodenbach (Csehország), Bielitz, Teschen, Pöltschach, Windisch Feistritz, Marburg és Klagenfurt azon helyek, ahol ily gyárak vannak.

A *finom faárúk* főleg Bécsben, Prágában, Csehország német részében és Sziléziában készíttetnek. Ide sorolandók azon háziiparilag készült fafaragványok is, a melyek a Salzkammergutban Gmunden környékén, a Grödner-Thalban és Tirolban készülnek.

A *házi faipar* főként Csehországban, különösebben a cseh érzhegységnek a szász érzhegységgel határos vidéken, Oberleutensdorf, Katharinenberg és Graslitzban, az Erlitz-hegységben, Grulichban, az óriás-hegységben (Riesengebirge), a cseherdőben (Böhmerwaldban), valamint Morvaországban az u. n. Mährische Wallacheiban: Wallachisch-Messeritsch, Wsetin és Rosnauban, a Beszki-dekben honos. Ezen utóbbi vidék produktumait gazdasági eszközök, háztartási cikkek és konyhaedények képezik, míg a cseh érzhegységben gyermekjátékszerek, hangszerek, finomabb faárúk, az Erlitz-hegységben pedig fafaragványok, a cseh erdőben skatulyák, dobozok, hangszerek, szitakeretek, faczipók, kaptafák készíttetnek. A csehországi érzhegység faipari tevékenysége azonos lévén az érzhegység szászországi részében gyakorolttal, legyen szabad a Németország házi iparánál bővebben leirtakra utalnom.

A bükkfának ipari és háziipari feldolgozását illetőleg első-sorban is ki kell emelni azon nagymérvű fogyasztást, amely a *hajlitott butorgyárakra* esik, amely az évi 100,000 m³-t megköze-líti. Ujabbban azonban nagyon szép kivitelű *nem hajlitott butorok* is gyártatnak bükkfából. Így pl. a bécsi Bernhard Ludwig butor-gyáros czégnél láttam ilyen butorokat teljesen modern alakban és színben. A fát e célra mindig gőzölik, a gőzölés által már sötétebb színt kap, a gőzölés azonban kombinálható külön-böző színű pácok alkalmazásával (Esslingen-féle eljárás), és így jönnek létre a színes (sárga, gránát-piros, zöld, kék, stb. színű) divatos butorok, főleg asztalkák, székek. A gőzölés, amelyet a bükkre nézve minden exportra szánt élezett fánál és fűrészárúnál mint a fát konserváló és repedés ellen biztosító eljárást megkövetelnek, nemcsak pácok felvételére, hanem idomításra, hajlításra és más mechanikus behatásokra is alkalmassá teszi a bükkfát. Így pl. előzetesen a tölgynek, a mahagoninak vagy a palissanderfának színét megadva, az ezen gyűrűs likacsu fákat jellemző faszerkezet (textur) megfelelő késhengerek segítségével a fába bevágható.

Nagyon érdekes és szintén az említett Bernhard L.-nél lát-tam a gázzal megfelelő hőfokra melegített fémlemezeknek, fém-hengereknek a fának némi pörkölésével, beégetésével járó benyomá-sát a fafelületre (az u. n. Brandtechnik) amely bár nem oly éles, de a vésőéhez hasonló mélyedéseket, domborulatokat és ez uton a kívánt rajzot idézi elő. Ily eljárás keretknél, léceknél is na-gyon czélszerű és jelentékenyen olcsóbbá teszi azokat. Bükkgő-zülő telepe van Bécs mellett Liesingben az említett Bernhardnak, azután van egy ily telep Purkersdorfban, a csehországi Bergreichen-steinban, a morvaországi Rosnauban és számos más helyen. A berendezések meglehetősen egyformák: gőzkamarák a fa befogadá-sára szolgáló keret-állványokkal, jól záró ajtókkal, ahol a fa 6—8 órán át gőzzel hevítettik.

A bükkfának igen fontos alkalmazását mint *vasuti talpfának* különböző oldatokkal való telítése és ilyképen való használata ké-pezi. Az osztrák államvasutak, a Kaiserin Elisabeth Westbahn és a déli vasut már évek hosszú sora óta alkalmazzák e célra a bükkfát. A Boucherie-féle eljárás rézgáliczczal a legrégibb, később a Burnett-féle zinkchloriddal és a Paradis-féle tulhevített kátrány-

gőzzel találtak alkalmazást. Ez utóbbit a déli vasut alkalmazta, de az eredmény a várakozásnak nem felelt meg, úgy hogy a zinkchloriddal való telítésre tértek át. A bükkfának használata azonban Ausztriában is még mindig korlátozott, miután a kerü-költségek és azon kívánalom, hogy az impregnálás teljesen meg-bizható és a mellett olcsó is legyen, megoldott problémának még nem tekinthető.

Telítő telepek vannak többek közt: Angernben, Waidhofen a. d. Ybs és Jedleseeben, Klein-Schwechatban, Matzleinsdorfban, Bécsben stb.

Számbavehető a bükkfánál még a *testoni és tavolleti* (czitrom-és narancsládákhoz való deszkák) gyártása is. Ezen ládák Trieszt-ből ép úgy, mint Fiuméből is nagybani kivitel tárgyát képezik.

A bükkfának egyéb, tulnyomólag a házi ipar által való felhasználását illetőleg említendők még az *esztergályos és faragó ipar* sokféle gyártmányai: *konyha- és házi-eszközök* készítése, különösen Csehországban Haindorfban, Morvaországban Wallachisch-Meseritschben, Dél-Steyermark, Görz, Gradiska és Krajnának több helységében. Mint különleges iparág Tachauban (Csehország) gombbetétek, éjjeli mécs-lemezek, csévék készítése említendő. Azután kerékgyártóárak, petróleum-, cukor-, szörp- és halhordók, forgács, szitakévék, ürmértékek készítettnek főleg északi Sziléziában, tálak, lapátok gyártatnak többek között a Saybusch-Tescheni uradalomban. Faczipők készítettnek a Böhmerwald, az óriás- és az érczhegységben, Krajnában, Karinthiában, Boszniában, kaptafák, kefefák Csehországban, szivarládák (cezédrušfautánzat) a Saybuschi uradalomban.

Befejezéskép megemlítem, hogy a bükkfa kihasználásának kérdése Ausztriában, a bükk a fanemeknek csak 20·20/o-át képezvén, nem oly akut mint nálunk. Bosznia- és Herczegovinában pedig, bár az 580/o-ot képező lombosok legnagyobb részét a bükk alkotja, ezen fanem kihasználhatása, a nehéz kihozatali viszonyok miatt is, ez idő szerint még nagy nehézségbe ütközik.

(Folyt. köv.)

IRODALMI SZEMLE.

A Garam áradása Zólyom vármegye vizkörnyékén az 1899. év május hó 8—12. napjai között.

Ily czímen Besztercebányán Kaán Károly m. k. erdész tollából egy füzet jelent meg, a mely 8 képpel és 4 grafikus rajzlappal illusztrálva érdekes adatokkal járul a zólyomvármegyei kincstári erdőbirtok gazdasági történetéhez. Mivel tudomásunk szerint e füzet nem fog a könyvkereskedelemnek átadatni, érdekes tartalmával e helyen kívánjuk szakközönségünket megismertetni, egyszersmind bemutatván a képek egy részét is.

A bevezető sorokban a szerző kimutatja, hogy Zólyom megye hegyrajzi viszonyai mennyire kedvezőek a csapadék képződésre. Az egész vidék forrásokban és vizerekben bővelkedik, a melyek vízbősége a fának vizen való szállítására ős idők óta felhasználtatott, de egyszersmind ismételten nagy károknak is volt kuforrása. E mellett azonban „nagy szerencse a Garam völgyére, hogy az erdőpusztítások nem öltöttek e vidéken olyan mérveket, minők nagyobb szabásu vízmosásoknak, s a hordalék anyag képződésének lehetnének eredő okozói, s következményükben esetleg a Garam medrének sekélyebbé tételére is vezethetnének.“

„Éppen ily kedvezőnek jelezhető az a körülmény, hogy a lakosság a folyóparti füzeseket és égereseket még a legtöbb helyütt megkimélte, s így partszakadások csak helylyel-közzel a védtelen pontokon jelentkezhetnek.“

I. Géza királynak a szent benedeki apátság részére szóló 1075-ben kelt adomány levele,*) mely szerint a Garamon járó tutajok után fizetett vám az apátságot illeti, tanubizonysága annak, hogy a tutajozás ősrégi. Nemkülönb az usztatás is nagy multra tekinthet vissza, hiszen a besztercebányai gereb a 16. század második felében épült.

„E hosszú idők alatt, s a vizen való anyag-szállításra szolgáló berendezések fokozatos fejlődése mellett elképzelhetjük, hogy a Garam és mellékágainak időközönként jelentkező áradásai elég bajt és kárt okoztak a vizen való anyag-szállítás üzemében, s a

*) L. Tomcsányi Gyula: „A garammenti kincstári erdőkben alkalmazott szállítási rendszer ismertetése“ című munkáját.

jelentkező vízáradásoknál éppen e berendezések komplikálták azokat a veszélyeket, melyek a Garam vidékét ily körülmények között fenyegették.“

„Történeti adataink szerint már 1575-ben nagy árviz szakította át az alig 28 éves gerebet. Április 16-ától 24-éig ugyanis folyvást zápor esett, s a Garam annyira megáradt, hogy Breznóbányától kezdve Zólyomig a hidakat mind elvitte, a gerebet pedig átszakítván, sok ezer hasábfát sodort magával.“

„Nagy árvizek voltak még ezentúl is. A fa- és szénmesterekkel a későbbi években eszközölt leszámolásoknál többször tesznek említést arról, hogy az árvizek a gerebet elszakították és sok fát sodortak el. A benesházai m. k. erdőgondnokság irattárában is akadtam rendeletekre, melyek az 1813. évi árviz folytán a vaczoki fűrészről és a garam partjairól elsodort fűrész-rönkö anyag elszámolására vonatkoznak.“

„Vizmagasságot jelző és egyes épületeken elhelyezett táblák manapság is tanúi a fölötté nagy vízállásoknak.“

„Besztercebányán, a gerebműhely oszlopán elhelyezett tábla 1784 márczius 30-áról, a kamaraház mentén, az állami felsőbb leányiskola előtti bástya-falon levő emlék 1813. augusztus 25-éről, a kincstári négyes tiszti lak lábfalazatán levő tábla, ép úgy a gerebtéren levő készletáru raktár oszlopába vésett felirat 1853. május 7. illetve 8-áról szolgálnak adatokkal a multak emlékeihez.“

„1853. május óta azonban a Garam és mellékágai oly veszélyes mértékben nem duzzadtak fel, s az árviz veszedelem oly nagy mérvben nem fenyegette a vidéket, mint az 1899. évi május 8—12 közötti időben.“

Az 1898/99. évi tél hódus volt, az összegyűlt hőtömeg azonban kora tavasszal lassu olvadásnak indult, ami igen kedvező befolyással volt az usztatás menetére. Április végén valamennyi gereb udvarában már sok volt a leérkezett fa.

Május hó 3-án a hőmérsék hirtelen emelkedése mellett megeredt az eső a Garam egész vizkörnyékén. Május hó 5-én a benesházai megfigyelő állomás 41·4, a dobrócsi 30·5, az óhegyi 46·9 mm. csapadékot jegyzett fel.

A rezsőparti gereben már május 6-án érezhető a víz rohamos emelkedése, „miért is a fának gyorsított kiszedéséről kellett

2. kép. Fatorlódás a kövizi völgy betorkolásánál a Fekete Garamon. (Háttérben a szögben tört Garamhid.)

annál is inkább gondoskodni, mert a kis-garami készletező gereb alatt a Garam-menti bozótokban fennakadt fatorlaszokat (az u. n. kulcsokat) az emelkedő víz magával sodorja s a gerebbe vonszolja.“

Tutajok már nem járnak a Garamon, kikötöttek s várják a víz apadását.

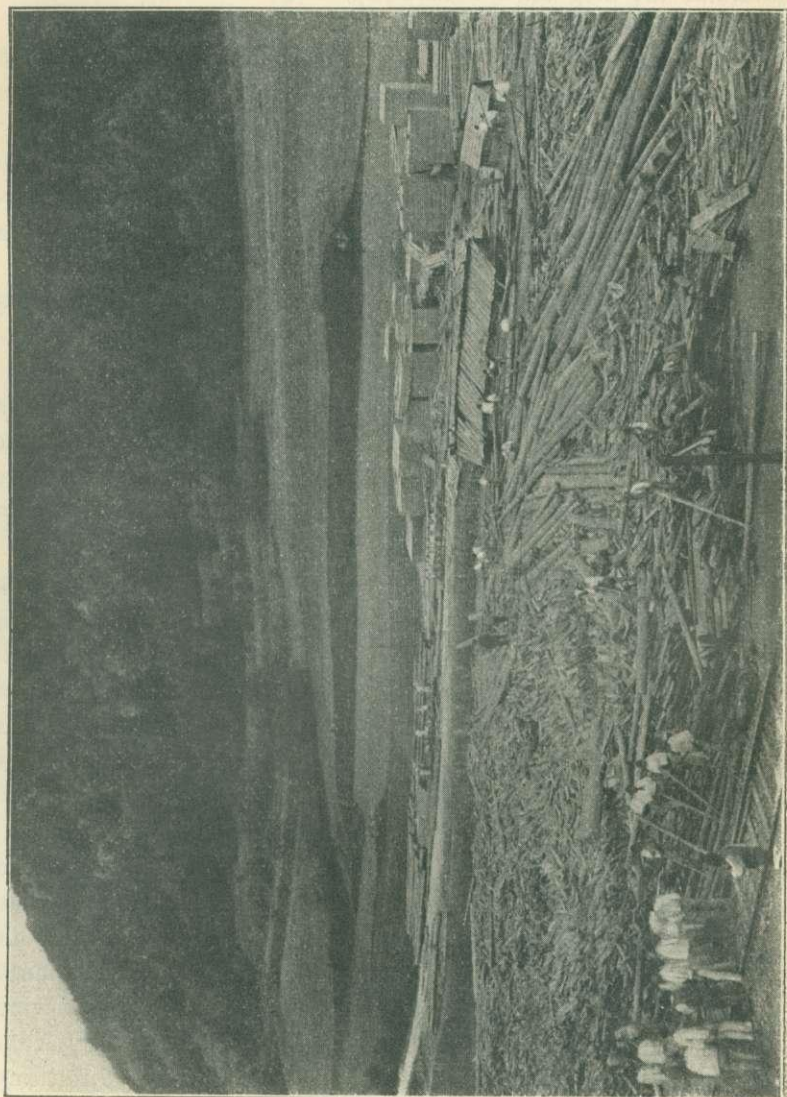
Besztercebányán a vízmagasságjelző május 7-én 133 cm-t mutatott, mindazáltal nagyobb veszélytől még nem tartottak, mert az esőzés e napon alább hagyott.

Május hó 8-án azonban újból megeredt az eső teljes erővel s úgy Rezsőparton mint Besztercebányán mindinkább megtelik a gerebudvar nemcsak fával, hanem mindenféle giz-gazzal, a mely a fogközöket elzárja. A Garam vízállása e napon este 8 órakor Besztercebányán 148 cm., 9-én esti 10¹/₂ órakor azonban már 183-ra szökött.

„A vízállásnak az egész vonalon ily rohamos mértékben jelentkező emelkedése a legsürgösebb védelem munkáját teszi szükségessé mindenfelé. Rezsőparton, bár az előző napokon hatványozott munkaerővel 2000 *ü*rm.-t meghaladó tűzifát szedtek ki, az ár újabb és újabb anyagot sodor a gereb udvarába. Hozza a sülyedt fát, hozza a bozótokban, a partokon fennakadt tűzifaanyagot; tuskókat, gyökeret, galyakat, ágakat, melyek elzárják a gereb fogközeit, s a víz lefolyása elé leküzdhetetlen akadályokat gördítenek. Elszabadult tutajok, evező rudak stb. kerülnek a víz tükrebe, melyek a gerebfogak sora elé torlódva a védelem munkáját csak nehezebbé teszik.“

„Besztercebányán hasonlók, sőt a jóval magasabb vízállás mellett azért is nehézkesebbek az állapotok, mert a gerebudvarba kerül a folyó felső vidékének minden szennye, a vágások lemosott hulladéka, a sok galy, ág, forgács, melyet a rétek tavaszi tisztítása alkalmából, s a tutajkötő helyeken a partok szélére meg a vízbe hánytak.“

„A szabad Garamon a zólyom-lipesei, a szent-andrási, a péterii és jeczenyei erdőgonknokságok völgyeiből usztatott, s a rezsőparti gerebfogak között átsikamlott tűzifa-anyag, a partokról elsodort tutajok, szálfák, rönkök stb. mindinkább, s fokozódó mértékben töltik meg az 1¹/₂ kilométer hosszú gerebet, s teszik küzdelmessé a fogsor-közök legalább oly mértékű megtisztítását, hogy

3. kép. Részlet a luczatói nagy fatorlóásból.

a gerebudvarba toluó ár lefolyást találjon. Tüzifakiszedésről e napon már szó sem lehet; ezt kizárja a gereb szerkezete, kizárja a hatalmas ár, meg az a körülmény, hogy a nagyon is hosszú gereb védelme minden munkaerőt leköt.“

„A gerebszakalsó felén a Garam leszűrt vízből felfogott mindenféle anyag gyorsan gyülemlik, erősen torlódik, s a gerebudvarnak védő falán hova-tovább jobban átömlik az ár. A munka tehát a gereb szilárdítására, meg arra szorul, hogy a gerebudvar védő falán átesapó viz a felfogott faanyagot magával ne sodorja; mert ez nemcsak anyagveszteség lenne, de a garamparti városrész veszedelmét is fokozhatná.“

„Ily körülmények között borult az éj május 9-én a Garam völgyére! Sötét, borzalmas éjszaka! Az eső folyton hull alá, az ár emelkedik!“

„A besztercebányai gereb köpilléreinek száraz fenyőfából tüzet raknak, hogy világítson az ilyen tűz is a védekezés munkájához, amelyet fáklyák fénye mellett az intézők parancsai szerint végeznek a bõrig ázott gereb-ácsok, az usztató munkások, s egyéb kirendeltek.“

„A vizállás az éjszaka folyamán is veszedelmesen növekedik! Esti 10^{1/2} órakor Besztercebányán a szabad Garam vízmérő léczén 183 cm. volt a vizállás, s már 10-én reggeli 2 órakor 191 cm-re emelkedett. A viz átesap már a védőfalakon, s a gereb melletti erdőtiszi s erdőöri lakokat is körül fogja az ár. Itt-ott már tutajtalpakat vernek a védekezéshez s a csónakokat a lakások elé vonják.“

„Minden házban kigyulnak a lámpák — virrasztanak!“

„Reggeli 3 óra tájt a veszedelem minden védekezés daczára oly mérveket ölt a gereben, mely már annak szilárdságát annál is inkább kérdésessé teszi, mert a viz lefolyásának a megfelelő mértékben módot nyújtani a legnagyobb erőmegfeszítés daczára sem lehet. Nyilvánvalóvá s elodázhatlanná vált, hogy a víznek utat kell nyitni, a gerebet át kell vágni, mert csak így vehető eleje nagyobb katasztrófának, mely egyben az összegyűjtött anyag nagy veszteségével járna!“

„Megindult tehát a munka a gereb felső végén, hol az udvart a felfogott anyag ki nem töltötte. Itt a gerebfogak elé torlódott

4. kép. A besztercebányai geréb feltépett tutajsurrantója,

anyag eltávolítása mellett az uszó, háritó szálfák elhelyezése volt az átvágás előtt a legsürgősebb teendő, hogy a gereb-szakasz megnyitása s az ár apasztása daczára az udvarba még folyton sodort anyag veszendőbe ne menjen. E háritó szálfákat jobban „uszó-sarkanytuk“-nak nevezhetnök, mert egyik végök a parthoz, a gereblábhöz erősített, a másikat pedig a víz árja felé feszítették ki, s így az uszóanyag a nyitott résektől elterelődött, a háritó szálfák mellett tova sikamlott.“

„Reggeli 4 órakor vágatott át az első két járomköz, s a viz hatalmas erővel tört át a megnyitott résen. Az uszó tűzifa elterelése elég sikerrel járt, s a gerebudvar vizállása megcsappant annak daczára, hogy a szabad Garamon a viz magassága 2 óra alatt ismét 5 *cm.*-rel emelkedett s 196 *cm.*-re hágott.“

„De lássuk a Garam felső vidékét.“

„A rezsőparti fűrész rakodója mellett haladó Sebesér patak felduzzadt vizébe omlott a vállalkozó néhány épületi fa garmadája, mely elzárta a patak medrét, s így a fűrész és rakodó tere viz alá került.“

„Az éjet a rezsőparti gerebnél is a védekezés munkája foglalja le. Az ár, mely itt is már 115 *cm.*-re hág, bár folyton emelkedik, virradatig nagyobb veszedelmet nem hozott. Reggeli öt órakor azonban feltépi a hatalmas viz a rezsőparti gereb felső végén levő orsópadokat s rést tör magának. A gyengébb kőszekrényes gereblábak koronáit lesöpri az ár, s a védőfalakon is rongálódások keletkeznek. A gerebszakadáson mintegy 400 *ürm*³ tűzifa, tutajok, szálfák stb. szöknek át a szabad Garamba s veszik utjukat Beszterczebánya felé.“

Ugyane napon (10) a Sebesér patakot elzáró pieszoki gereb is átszakadt s bár elzárása csakhamar sikerült, 500 *ürm*³ tűzifát sodort az ár a Garamba.

„De nemcsak erre, hanem Rezsőpart fölött a Garam felső folyásában, s annak mellékágain is mindinkább kritikussá válik a helyzet.“

„A Kemény Gábor vízfogó kapuja bár állandóan nyitva áll, az udvarába toluló vizet már az előző napon (9-én) sem tudta lebocsátani, s a telt vízfogó árapasztóján is már 70 *cm* vizállás jelentkezett. A kövizi völgy útján tehát a vízfogó felé már közle-

5. kép. A besztercebányai ˘gerebtér víz alatt. (Háttérben az egyik erdőtiszti lak,

kedni sem lehet, mert a Fekete-Garam és a Kőviz találkozásánál alkalmazott hidat úgy eltolta az ár, hogy középvonala tompa szöveget alkot, s mert a víz már a völgyi uton halad.“

A Fekete-Garamot elzáró készletező gereb, mely az egész vidék fáját összegyűjti még ellentáll a roppant nyomásnak. Kis-Garamon és Cserpatakon a parti házak viz alatt állanak.

Eközben Besztercebányán lankadatlanul folyik a védekezés. A vizállás esti 8^{1/2} órakor már 204 *cm*. A gereb felső végének védőfala viz alatt áll, a tutajsurrantó kőszekevényeit kiemelte és elsodorta a víz.

„Ez időtájt már nemcsak a tűzifa gereb vidékét, de az egész város lakosságát pánik fogja el. A gereb környéke már viz alatt van. A város alsó felében a Garam átlépi partjait, s a parti lakók házeit vízzel veszi körül. Oldalt a Bisztricza patak fenyeget hatalmas áradásával. A város erdőgazdaságának usztató berendezéseit áttörte a félelmesen megduzzadt patak. Házakat alámos és a hasábfán kívül hid és gereb részleteket s egyéb anyagot hord a partjamenti gyári berendezések vízi műveihez.“

„Itt már a katonaság végzi a mentő és védekező munkákat, ép úgy mint a Garamon a luczatői vasuti állomás mellett az előző évben épült, Libetbányára vezető új közuti hidnál, mely előtt az elszökött és szétbomlott tutajok, meg a tűzifa mindinkább nagyobb torlaszokat alkot.“

„Esti 10 órakor rémhíreket hoz a táviró, melyek csakhamar hivatalos megerősítést is nyernek, hogy t. i. a Fekete-Garam készletező gerebje átszakadt s a tűzifa ezrei utat törve a rezsőparti gerebeken, lefelé indultak a nyílt Garamon. Hajnal felé várják a nagytömegű anyag Besztercebányára érkezését! A gereben a változatlanul 206 *cm*. magas és még kellő lefolyást nem találó vizállás miatt s a fenyegető átszakadások veszélyének elhárítása céljából, meg a jelzett veszedelemre való tekintettel átvágják a Koháry nevű tutaj áteresztő orsóit. Uszó terelő rudakat helyeznek el előtte is, meg ott is mindenütt, hol a gereb szilárdsága már veszélyessé vált. Ily helyeken különben czölöpöket vernek s vaslánczokkal és vaskapcsokkal erősítik meg a roskadó részeket.“

A Fekete-Garam gerebének átszakadásával kiszabadult

8—10000 ü m^3 fa, a mely a gerebnél 2—8 m. magasra torlódott volt fel, rombolva indult lefelé. Egy része az előtött réteken ismét lerakódott, zöme azonban 20—30 percz alatt Rezsőpartra ért, széttépte a felső rönkgereb orsópadjait, félretolta a középső kőszekrényt s azután továbbhaladt az alsó (zólýombrezói) tűzifa-gereb felé, a mely szintén nem tudott ellentállani az óriási nyomásnak.

A vizár így haladt tovább lefelé, a magával vitt faanyaggal elárasztva a völgymenti földeket, másfelől az elárasztott rakpartokról új anyagot sodorva magával. A fa tulnyomó részét csak a luczatói új hid tartoztatta fel, ámbár ez is derékban megtört az egyik pillér elesuszása folytán!

Ez a körülmény, hogy t. i. a libetbányai hid kiállotta a mögötte feltorlódott víz és fa nyomását, ez mentette meg Beszterezebányát is nagyobb katasztrófától.

Május 11-én már némileg apadt a Garam s az eső is szünőfélben volt. 12-én már rohamosan fogy a víztömeg. A munka most a fatorlaszok szétbontása és a fa biztonságba hozatala körül forog.

„Ha mindezek után — ugymond a füzet — futó pillantást vetünk az egész erdőigazgatóság területére, azt látjuk, hogy a nagy csapadékmennyiség, mely az átázott talajon oly rohamosan jutott le a völgyekbe, nagy károkat okozott a már jelzettekén kívül is az egész vonalon. Az árvizet a rendkívüli meteorologiai körülmények idézték elő, következményeit a faanyagok vizen való szállítása súlyosbitotta.“

„Az usztató csatornák hálózatában s az usztató patakok partvédő műveiben tetemes rombolást okozott a víz mindenfelé. Az erdei utak kimosódtak, a hidak megrongálódtak, vagy elseper-tettek.“

„Vaczokon 3 holdon, Ortuton kisebb területen földesuszam-lások történtek. A Garam és mellékágain part beomlások, öblös kimosások észlelhetők, melyek több-kevesebb kárral jártak Vaczokon, Lopéron s másutt is, de főleg Majorfalva határában a Garam egy tagban mintegy 150 öl térfogatu területet szakított ki a mező-gazdasági földekből.“

„A favállalkozók nagy kárt szenvedtek az árviz folytán, mert az elszabadult épületi fa és tutajok egy része teljesen veszendőbe

ment, más részét pedig a garamparti bozótokból és torlaszokból kellett kivonatniok, vagy a mezőgazdasági földeken összeszedniök.“

„Kész tutajok szétroncsolódtak, evezőrudak elkallódtak s a felteherre szánt fűrészárukból és rönkökből is sok ment veszendőbe. Az usztató műveken az árviz okozta károk mintegy 15,000 korona helyreállítási költséget igényeltek.“

„Az usztatott fával a nagyobb mérvű veszteség mellett üzemi zavarok is álltak elő, miután a rezsőparti átszakadt gerebből elszabadult, s a vasgyárak szükségletére hivatott lágúfa nagy része Besztercebányára került s itt ily anyag nagyobb tömegben csak nehézséggel volt értékesíthető.“

„Nem érdektelen feljegyezni végül, hogy az árviz lezajlása után a besztercebányai gerebben meggyülemlett tűzifaanyag kiszedése alkalmával 5 lábas bükkfa hasábok is kerültek elő, melyeket a sebes vizár emelt ki a Garam fenekéről. Miután szénítés céljából ilyen hasábokat 1870 óta nem készítettek, azok legkevesebb 30 év óta heverték a Garam fenekén. A hasábok sötét színűek, de anyagukbau még teljesen épek voltak.“

Vidéki levél.

Adalék Vadas Jenőnek „a tölgyerdőművelés némely hibáiról“ című cikkéhez.

A fent említett cikk*) olvasásánál néhány idevágó tapasztalat ötölvén eszembe, a lehető röviden ide kívánom iktatni azokat.

Hogy mennyire igaz Vadasnak az az állítása, hogy magkeskedőink a megrendelt kocsántalan tölgy makk helyett a szaporább s könnyebben hozzáférhető kocsános tölgy makkot vagy legjobb esetben keveréket küldenek, arra csattanós példával szolgálhatok. Az itteni erdőhatóság 1897 őszén több száz hl. kocsántalan tölgy makkot rendelt egy sziszeki czégtől, mely kocsános mellett ilyet is hirdetett.

Gyanuperrel élvén a hivatal, jónak látta a megrendelő levélben külön hangsúlyozni, hogy a makk ne csak ép, egészséges, csiraképes, jól kezelt és csomagolt legyen, hanem csak úgy fogadtatik el, ha *tiszta kocsántalan makk*. S ime mégis az történt, hogy a

*) Erd. Lapok 1901. I. f. 1. old.

küldött makk nem csak hevenyében összegereblyélt, csalittal kevert volt, hanem kellőleg meg nem szikkadhatván, egészen nedves volt s a csirák sokszor ujnyi hosszán kihajtottak, hanem a makknak csak mintegy 35⁰/₀-a volt kocsántalan, a többi jó részt magyar tölgy s kisebb részben kocsános, a mint azt alólirott megállapította. Minthogy azonban a magyar tölgy itt, jóllehet nem mindenütt helyesen, kiirtásra van ítélve, makkjára szintén nem volt szükségünk. A vége a sok tárgyalásnak az lett, hogy a vevő köteles volt a vételár egyrészéről lemondani. Ezen okulva, a múlt év őszén Leitner Ferencz zalaegerszegi magkereskedőnél rendeltük a makkot, ki 75—80⁰/₀ csiraképességü tiszta és jól kezelt kocsántalan makkot küldött, mit sok fáradsággal keresett össze Magyarország felső részén, sőt még Ausztriában is s mondhatni, hogy megbiztatásának derekasan megfelelt.

Hogy a legtöbb esetben czélszerűbb s megokoltabb a vetés, mint az ültetés, az a kocsántalan tölgy itteni dombos, hegyes vidékére éppen nem, csak a kocsános lapályos termőhelyeire áll. — Én már 20 év előtt próbáltam buzavetés közé sorokba vetni, de a vaddisznók egytől-egyig kirták a kocsántalan makkot s abból mutatónak sem hagytak. És ez 20 év óta sem változott, mert 1897-ben próba tétetvén fészkes vetéssel, ugyan úgy jártunk legtöbb helyen; a hol vaddisznó nem volt, az egerek pusztították el, úgy hogy 20—25⁰/₀-nál több nem maradt, helyenként semmi sem.

Legjobb s általánosan elfogadott tehát itt a csemete ültetés és pedig erőteljes csemetékkel. A kocsántalan legalább két éves kell hogy legyen, mert az egy éves oly gyenge, hogy kihuzza a fagy. Az erősebb s hosszú gyökerü tölgyekből itt igen szép s vidorán növé culturák láthatók még rosz kőmurvás talajon is.

Megemlítendőnek tartom, hogy egy német szaklapban a *kocsános* tölgyeknek tiszta bükkösökben való tenyésztését igen ajánlotta valaki azon oknál fogva, hogy előbb érik el a megkívánt vastagságot, mert gyorsabban nő, mint a kocsántalan tölgy. Én a dunántuli löszdombokon álló bükkfa-állományok völgytalpaiban magam is láttam egyes példányokban közbe szórva igen szép-méretü kocsános tölgyeket s olyképen előfordulnak az itteni (temesi) tölgyesek között is, hol túlnyomólag magyar és kocsántalan tölgy jó elő az oldalokon s cser a tetőn.

Én nagyon sokat várok a kladovai erdőben megkezdett alátelepítéstől, mely 4—5 évvel kezdődik a letarolás előtt, úgy hogy az alátelepített kocsántalan tölgycesemete eléggé megerősödhetik míg a cser vagy bükk a felfák beárnyalásától megszabadittatik.

Nagyon jó szolgálatot tehet, ha a rozsz, köves talajon fekete, erdei vagy jegenye fenyőt ültetnénk az előzőleg kiültetett kocsántalan tölgyek közé. Nem szabad azonban, mint ez sok helyen történt, a két fanemet egyszerre ültetni, mert a gyorsabb növésű fenyő elnyomja a tölgyet, hanem engedjünk a tölgynek 2—3 vagy még több évi időhaladékot s azután ültessünk közé fenyőt, mely a tölgyet felfelé hajtja, de el nem fojtja, s a talajt üdén és jókarban tartja; később ha szűkül a hely, gyérités útján a fenyők ritkítandók vagy szükség szerint lassan-lassan egészen kiszedendők.

Az erdőlés vagy gyérités általában megbecsülhetlen segéd-eszköz jó tölgyállományok nevelésére. Csak hogy e tekintetben túlságos félénkséggel találkozunk, úgy hogy az sokszor tisztító vágásnak s nem erdőlésnek mondható. — Pedig gyakran nagyon erélyes kézzel kellene hozzányulni az erdőléshez, mikor látjuk, hogy a terpeszkedő cserekek 10—12 kocsántalan tölgyet is gyürnek maguk alá, a nélkül hogy valaki segítségre sietne. Én az ilyet nem tudom egykedvűen nézni. Ilyképen rendesen oly összeszorult, élhetetlen koronák képződnek, hogy rendes törzs, az áthasonító szervek csekélységénél fogva nem képződik, makktermésre pedig az ilyen koronacsomók épen nem valók.

Gyéritsünk tehát idejében s akképen, hogy a tölgy rendes koronát fejlesszen, az sohase szorongjon s ez által nem csak szép törzset, de gazdagabb makktermést is remélhetünk.

Lippán, 1901. február 11.

Földes János

m. kir. főerdész.

A földmivelésügyi költségvetés tárgyalása.

Az 1901. évi államköltségvetés képviselőházi tárgyalása közben a m. hó folyamán az erdőgazdaságra vonatkozó több oly felszólalás történt, a mely érdeklődésünket méltán felkeltheti.

A földmivelésügyi tárca költségvetésének általános tárgyalásánál Major Ferencz képviselő az erdőtisztek gyarló előmeneteli

és javadalmazási viszonyait ajánlotta a földmivelésügyi minister jóakaratóba. Méltányolja az erdészet fontosságát hazánkban, de épen ezért az erdőtisztek javadalmazását semmi arányban sem látja tanultságukkal és avval a felelősségteljes és terhes szolgálattal, a melyet teljesítenek. Kiemeli, hogy mily soká kell az erdészeknek a legelső fizetési osztályokban szolgálniok és hibáztatja aapidijak szükkeblü megállapítását.

Dr. Darányi Ignác, földmivelügyi minister e felszólalásra egyik beszédében a következő elismerő és megnyugtató szavakkal válaszolt:

«Major Ferencz képviselő ur felvetette az erdőtisztek helyzetét és felhozta különösen, hogy azok előléptetési viszonyai felette kedvezőtlenek. Ha erre kiterjeszkedem, teszem nemcsak azért, mert a t. képviselő ur szóba hozta, hanem azért is, mert állami életünkben egy igen érdemes tisztviselői karról van szó. Ez a panasz is körülbelül olyan, mint a milyen volt a földmives iskolákról szóló panasz; igazolt volt évek előtt addig, mig nem orvosoltatott. Bátor vagyok csak jelezni, hogy az erdőtisztek előléptetési viszonyainak javítása érdekében következő áldozatokat hoztunk: Az erdőtisztek érdekében 303,018 koronát, az altisztek érdekében 195,804 koronát, — ez utóbbit három évre felosztva, — a szolgaszemélyzet érdekében pedig 28,740 koronát vettünk fel. E szerint az alkalmazottak fizetésének javítása évi 530,000 korona pluszt képvisel, a mi a kincstári erdők kezelésénél holdanként 18 fillérral kevesebb jövedelmet jelent. De nem szabad ezt sajnálni, mert tisztességes közegeket és tisztességes szolgálatot csak akkor lehet követelni, ha az tisztességesen meg is lesz fizetve. De e javulás eredménye is mutatkozik már, mert pl. az előtt a selmezbányai akadémián, mikor az előléptetési viszonyok kedvezőtlenek voltak, nagy csökkenés állott be a hallgatók számában. De most, hogy észrevették, hogy az előléptetési viszonyok kedvezőbbek, a hallgatók Selmezbányán megint nagyobb számban jelentkeznek.»

Szélesebb mederben indult meg a vita a részletes tárgyalásnál. Papp Samu képviselő az erdőkincstári ervosok előmeneteli viszonyainak javítását, nevezetesen a VIII., IX. és X. fizetési osztályba való besorozásukat sürgeti. Az állami kezelésbe vett községi stb. erdők tételénél pedig felszólalt Győrffy Gyula a székelyföldi

erdőgazdaság ügyében. Beszédét részben azon éles támadások miatt, a melyek benne foglaltatnak, részben pedig azon vonatkozás miatt közöljük egész terjedelmében, a melyben az a székelyföldi erdőarányosításokról irt multkori czikkünkkel áll (f. é. II. füzet, 172. o.)

Győrffy beszéde következőképen hangzott:

„Az erdőkezelés kérdése Magyarországon egyik legfontosabb kérdés nemzetgazdasági szempontból. Már csak azért is, mert a fa a mi sanyarú gazdasági helyzetünknek az az egyetlen czikke, a mely nagy kivitelt jelent Magyarországra nézve és positiv bevételt is; ennélfogva természetes és érthető volt, hogy a földmivvelésügyi kormány kiváló gondját az erdőkezelés képezte, ámbár nem helyeselhetem, de más okból érthetőnek találtam a földmivvelésügyi kormánynak az erdők iránti gondoskodásából kifolyó azon törvényjavaslatát, a melyet a nem állami erdők kezelésébe vétele iránt a háznak előterjesztett és a melyet a ház elfogadott, még pedig olyaténképen, hogy a magántulajdon és a birtokos rendelkezési szabadságát ezen nagy érdek szempontjából, egyszerűen bizonyos fokig korlátozza. Ha már ezt sérelmesnek tartottam is a jog és szabadság szempontjából, meg tudtam nyugodni abban azért, mert meg voltam győződve arról, hogy ezen magánjogokba való erős benyúlás a végrehajtás rendén nem fog túlságos teherrel nehezedni a népre és másfelől, mert az állami kezelés által az erdők abba a helyzetbe juttatnak, hogy hosszú időközön át, sőt állandóan tényleg nyújtani fogják azt a termést, a mely ismétlem, Magyarországnak ez idő szerint legfontosabb aktiv kiviteli czikke.“

„Azonban t. ház, az erdő bármily fontos nemzetgazdasági tényező legyen is, még sem önczél. Az erdőket úgy fentartani, hogy azoknak minden más érdek alá legyen rendelve, nem lehet. Mert hiszen az erdő tulajdonképen a birtokosokért, a népért van, hogy azoknak a javát mozdítsa elő és mihelyt az erdőgazdaság ezen a határon túl megy azért, hogy erdő legyen és productiv fatermelés álljon elő, ha azután a népnek egyéb más kereseti forrását vagy megélhetési módját ez meg is zavarja, azonnal meg kell szüntetni a további erdőnevelést. Az 1898. XIX. t.-cz., mely a birtokosok, a községek, a vármegyék, az egyházi testületek erdőit, szóval a magánerdőket (?) is állami kezelésbe vette, még nincsen

olyan hosszú idő óta érvényben, hogy annak tapasztalatait és eredményeit helyesen megbírálni lehessen. Azonban ezen törvény a végrehajtásra vonatkozólag az 5. §-ban már meghagyja, hogy a végrehajtás, esetleg állami kezelés csak addig terjedhet, a míg az a magánbirtokosoknak külön törvényekben és jogszabályokban gyökerező jogait nem korlátozza. Tehát már a törvény is provideált arról, hogy ez az állami kezelés a népnek és a birtokosoknak különbeni jogait és jogszabályokban biztosított szabadságát egyáltalában nem alterálhatja. Némely megyékben, különösen azokban, a melyekben már ezen törvény életbelépte előtt az állammal kötött szerződési viszony folytán az állami kezelés el volt fogadva, már van tapasztalatunk arról, hogy vajjon ezen törvénynek végrehajtási módja minő károkkal és hátrányokkal jár. Csik vármegyében constatálható, hogy nemcsak az 1898: XIX. t.-cz., hanem az 1879: XXXI. t.-cz. óta az állattenyésztés majdnem tökéletesen a minimumra szállott alá. Már pedig tény az, hogy különösen a hegyvidéki lakosságnak sem intenzív, sem extenzív buza és magtermelése, sem más termelés nem nyújt oly biztos existenciát, mint az állattenyésztés. Merem állítani, hogy az állattenyésztés ma oly fontos, talán fontosabb kérdés az erdönél is nemzetgazdasági szempontból, mert ott, a hol mint pl. Magyarországon, az állattenyésztésnek oly kedvező előfeltételei mindenütt megvannak, ott az állattenyésztés, mint kiviteli termelés is a legfőbb fontossággal bír. De ettől eltekintve, azokon a vidékeken, a hol magtermelésre egyáltalában gondolni sem lehet, az állattenyésztést megszorítani az erdőkezelés révén lehetetlen. Már pedig a gazdasági üzemtervek, a melyeknek jelentősége az, hogy a megfelelő talajon és vidéken azért készítették el a gazdasági üzem terve, hogy a talajnak, a viszonyoknak és a helyzetnek megfelelően állapíttassék meg, mely terület milyen gazdasági célra a legalkalmasabb, mert hiszen, ha ez nem lenne, gazdasági üzemtervet egyáltalán nem kellene csinálni, ezek a gazdasági tervek ma sincsenek készen. Nincsenek készen azokban a vármegyékben, melyek pl. az 1898: XIX. t.-cz. által jutottak állami kezeléshez, de azokban sem, a melyek 17—18 évvel ezelőtt az állammal kötött szerződés folytán jutottak állami kezelésbe azért, hogy a gazdasági üzemtervek részükre elkészíttessenek. Mondom, nem készítették el e tervek. Ennek következtében a

Székelyföldön, de különösen az én megyémben és a szomszéd vármegyékben lehetlenné tétetett az a nagy állattenyésztés, mely az u. n. havasi legelőkön azelőtt igaz, hogy extenzíve, de nagy mértékben üzetett és a mely a nép ellátásának és meglehetősen közepes jómódjának feltételeiről gondoskodni képes volt, mondom ez az állattenyésztés az erdőtörvények révén lehetlenné tétetett azért, mert a havas területek minden gazdasági üzemterv nélkül erdőterületeknek nyilvánítottak és onnan a legeltetés kiszorítottak.“

„Ezt t. ház, nem helyeselhetem és a mint ismerem a t. földmívelési miniszter urat, ő sem helyesli, ő is belátja, hogy ezeken a vidékeken az állattenyésztést határozottan lehetővé kell tenni az által, hogy rendszeres, szabatos és kellő körültekintéssel megállapítandó gazdasági üzemterv révén a szükséges legelőterületeket minél hamarább, lehetőleg azonnal, szabaddá kell tenni és biztosítani kell. Mert mióta az erdőkezelés így folytatattik, azóta van kivándorlás, míg nem így kezeltetett, nem volt kivándorlás a Székely földön. És hogy a t. miniszter ur is ezt az álláspontot akceptálja, bizonyítja az, hogy ő az állattenyésztés érdekében Erdélyben is igyekezik eredményeket elérni tenyészállatok beszerzése és nyújtása által. Igen ám, de oly vidéknek, a hol mezőgazdaság már alig van, és a hol a mezőgazdasággal állatot tenyészteni legjobb akarat mellett sem lehet, az oly vidéknek tenyészállatot adni csak akkor jár majd a megkívánt hatással, ha a szükséges legelőterületet minél sürgősebben biztosítják ennek a vidéknek. Ez nemcsak magának a vidéknek az érdeke, de érdeke gondolom az egész ország gazdaközönségének és érdeke egyáltalában az ország állattenyésztésének.“ (Helyesles a jobb- és baloldalon.)

„Hogy példával illusztráljam ezt, (Halljuk! Halljuk!) felhoztam azt, hogy azelőtt, míg szabadok voltak e legelők, az én vármegyémben pl. ezer és ezer számra tartották fenn a gazdák a juh-falkákat, onnét látták el hussal jóformán Nyugat-Európát; Brassóban vágták le az állatokat és onnét küldték szét a faggyut, gyapjút. Ma alig van ott birkafalka. Miért? Mert a legelőkből ki vannak tiltva az állatok, ott most erdőtalaj van, bár azelőtt azokat a területeket legelőül használták.“

„Az én felszólalásom célja tehát az, hogy kérjem meg a t. miniszter urat, legyen szives e tekintetben, minthogy azon vidék-

ről különben is igen sok panasz és hasonló kérelem intéztetett hozzá, már egy interpellációban magam is felhoztam a t. házban, méltóztassék ezen állapoton lehetőleg sürgősen segíteni.“

„További kérésem az, hogy a törvény azon végrehajtásán is segíteni sziveskedjék, a mely az 1898: XIX. t.-cz. 5. §-ában biztosított határon túl is a birtokosok és magánosok jogaiba avatkozik.“

„Ez a törvényszakasz világosan kimondja, hogy a tulajdont bántani nem szabad. A törvény végrehajtásánál azonban megtörtént az, amit annak idején interpellációban is felhoztam, hogy a telekkönyvi tulajdonjogot és a hosszú időn át gyakorolt birtokjogot az erdőtörvény végrehajtási közegei egyáltalán nem respektálják. Megtörtént az, hogy a közbirtokosságokat, melyek saját erdőterületeiket felosztották, telekkönyveztették és azután birtokba is vették, nem respektálják az erdészeti hatóságok, hanem egyszerűen állami kezelésbe vett oly erdőknek tekintik, mintha azok közbirtokosságok volnának. Ezt a jogállapotot fentartani és sankcionálni nem lehet, és kérésemet csak megismételhetem a t. minis-ter urhoz, hogy legyen szives ezen minél hamarabb segíteni, mert egy nép, mely egyfelől gazdaságilag szerencsétlen helyzetben van, nem igen lelkesedik akkor, ha viszont azt látja, hogy ott is, ahol törvények és törvényes jogszabályok biztosítják jogait, respektálásra nem talál.“

„Végeztül ezzel kapcsolatosan bátor vagyok felemlíteni azt a nagy injuriát, mely az arányosítás révén a székelységgel történt. Elismerem, hogy ez a kérdés inkább az igazságügyi tárczához tartozik, de minthogy gazdasági határait a nép érzi és gazdasági eredményekben nyilvánul, felemlitem itt is. Az arányosítást is törvény rendeli el és azt jelenti, hogy mindazon közös területek, melyek eddig osztatlan állapotban voltak, a birtokarány szerint szétesztandók. Az urbéri viszonyok rendezéséről szóló törvények és ennek következtében az erdőtörvények is megállapítják, hogy mindazon közös területek, melyek erdőterületek és így arányosítás tárgyát képezik, a 100 holdon aluli birtokosok által nem vehetők saját tulajdonukba, hanem közösen kötelesek azokat használni. Ezt helyeslem olyannyira, hogy mindig is hozzájárultam az erdők tekintetében, hogy azok közösen maradjanak. Csak egy nem helyes, az, hogy ezen, az urbér természetéből folyó eljárás kiterjesztetik

azon székely közbirtokosságra is, mely urbéri közbirtokosság soha sem volt. Magyarország és Erdély egyéb részeiben csak nemesi közbirtokosságok voltak. olyanok, mint a székely közbirtokosság, a melyre az arányosítás és az urbéri természetű ügyek nem vonatkozhatnak.*) Viszont Magyarországon az urbériség megszüntetésével előállott vagyoni közösségek igenis urbéri természetűek és az injuriát épen abban találok, hogy a Székelyföldön az erdőközbirtokosságok quasi urbéri természetű eljárás szerint és elbánnás alá esnek és vonatnak.“

„Végezetül az 1899: XIX. t.-cz. végrehajtása tekintetében a következőre is kérem a t. minister ur figyelmét és az orvoslást. Az erdő hozamainak értékesítése körül a törvény biztosít ezen közbirtokosságnak határozott jogokat, biztosítja t. i. azt, hogy egy bizonyos összegben felül az eladások tekintetében egyenesen a kisbirtokosság két harmadának joga és hatáskörébe tartozik az eladást eszközölni. A t. minister ur figyelmét felhívom arra, hogy a törvény ezen világos és határozott intézkedéseivel szemben soha egyetlen esetben sem érvényesül a közbirtokosságnak ezen szabadsága, hanem minden egyes konkrét esetben a t. minister urhoz kell a közbirtokosságnak a forumok kihasználásával az engedélyért fordulnia; már pedig ha igaz, hogy a törvénynek amugy is tulságosan beavatkozó az álláspontja a magánjog tekintetében, ezentul menni aligha volna szabad s ennél fogva kérem a t. minister urat, kegyeskedjék e tekintetben is orvoslást nyújtani, mert ismétlem nem tartom megengedhetőnek, hogy ilyen tulságos gyámkodás alá vétessenek a birtokosok épen ott, a hol a megélhetés feltételei miatt rendkívül nehéz küzdelmeknek vannak kitéve. (Helyeslés a jobboldalon.) Ismerve a t. minister ur irányát és törekvését, hogy mindenütt igazságot és jogot óhajt szolgáltatni és legfőképen tudván, hogy ő az ország közigazgatási haladását hordja szíven, ezeknél fogva bizton elvárom és számíthatok reá, hogy a t. minister ur ezen kétségtelenül orvoslandó kérdéseket, a gazdasági fejlődésnek akadályait azon a vidéken sürgősen orvosolni is fogja. Egyébiránt a tételt elfogadom.“ (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

*) Az 1871 évi LV. t.-cz. szól: az arányosításról és tagosításról, az ország erdélyi területének városaiban, szabad és volt urbéresekkal vegyes községeiben.

Győrffy beszédében a gazdasági ágazatok harmonikus együttműködésének gyakran oly igen nehezen megoldható kérdését látjuk felmerülni. Az ellentétes követelmények összeegyeztetésének nehéz volta azonban legfőbb kötelességünké teszi, hogy egyoldalú nézőpontokat kerüljünk, s ellenkezőleg a kedvezőtlen gazdasági jelenségeket és okaikat minden oldalról megvilágítsuk. Győrffy felszólalásában oly eszmemenetet követett, a mely minden baj oká gyanánt erdőtörvényeinket és azoknak állítólag merev végrehajtását tünteti fel.

Itt csak arra a teljes ellentétre utalunk, a mely e beszéd és a már említett multkori cikkünkben az ottani helyi lapokból vett idézetként foglaltak között fennáll, egyebekben pedig utalunk Dr. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter rögtön adott válaszára, a mely következőképen hangzott:

„T. ház! Hogy a végén kezdjem t. képviselőtársam felszólalását, a mi az értékesítést illeti, bátor vagyok figyelmeztetni, hogy abban, hogy a közbirtokosságok értékesítési kérdései a felsőbb forumhoz jöhetnek, maguk a közbirtokosok részére igen nagy védelem foglaltatik, (Igaz: Ugy van!) mert a ki ismeri a viszonyokat, az tudja, nem Csikmegyéről szólók, hanem általánosságban, de meg is nevezhetném azokat a dolgokat, a melyek pl. Máramarosmegyében a majdankai urbéres közbirtokossági erdőknél történtek, hogy ezek mind arra utalnak, hogy szorosán ragaszkodjunk ahhoz, hogy az ilyen értékesítések ne kéz alatt, hanem nyilvános árverés utján ellenőrzés mellett történjenek.“ (Élénk helyeslés.)

„Felhozta t. képviselőtársam azt is, hogy olyan közbirtokossági erdőknél is akadályoztatik a kihasználás s felhozott speciális eseteket, mikor azon közbirtokossági erdők telekkönyvileg már fel lettek osztva. Megengedem, hogy ha a telekkönyvi felosztás akármily módon keresztül vitetett, az reám és közegeimre nézve bizonyos fait accomplit teremt, de az természetesen még nem zárja ki, hogy a véderdőkről és a közérdekből fentartandó erdőkről a törvény értelmében akkor is ne gondoskodjam. (Helyeslés jobbfelől.) De hozzá kell tennem azonnal azt is, hogy t. barátomat az igazságügyminiszter urat megkérdeztem, hogy e tárgyban mi a véleménye, hogy t. i. az ilyen közbirtokossági erdőket, a melyekről szó van, lehet e így rövid uton telekkönyvileg felosztani

igen vagy nem? És az igazságügyminiszter ur azt felelte, hogy az ilyen közbirtokossági erdőket rövid uton felosztani nem lehet; azokat csak arányosítási per útján lehet felosztani (Helyeslés jobbfelől.) és hogy ha ilyen rövid uton felosztatnak, akkor ő azt helytelen eljárásnak tartja és e részben a maga szempontjából vizsgálatot indít.“

„A miket t. képviselőtársam de lege ferenda hozott elő az arányosítások kérdésében, arra válaszolni nem érzem magamat illetékesnek t. kollégám az igazságügyminiszter nélkül.“

„Felhozta t. képviselőtársam a csiki erdők helyzetét is. Egyelőre azt mondhatom, hogy Csikban az állami kezelés alatt álló erdők a legkevesebbet fizetnek egész Magyarországon a kezelésért. Másfelől, a mi azt illeti, hogy az üzemtervek nem készültek el, erre a szerződés értelmében feltétlen kötelezettség nem vállaltatott, de nem is vállaltatható, mert a ki ismeri az erdészeti viszonyokat, azt is fogja tudni, hogy a hol részletes felmérés nincs és a míg nincs, a míg a határok tisztázva nincsenek, és a míg az arányosítás keresztülvive nincs, ott és addig végleges üzemterveket megállapítani nem lehet. De gondoskodás történt arról, hogy ideiglenes üzemtervek állapíttassanak meg 5—10 évre, a melyek a kihasználást lehetővé teszik.“

„T. képviselőtársam utalt végre a legeltetés kérdéseire. Erre nézve jelentem a t. háznak, hogy Csikmegyében adataim szerint az erdőknek 75%-ában a legeltetés meg van engedve. Általában a legeltetés kérdését a legnagyobb figyelemmel és gondnal kísérem. Mondhatom, hogy az 1898-iki törvény végrehajtásával szemben aránylag kevés panasz merült fel, de különben intézkedtem, hogy a hol panasz merül fel a legeltetések korlátozása tekintetében, ott nemcsak erdészeti közegem, hanem mezőgazdasági közegem is jelenjék meg (Élénk helyeslés.) azért, hogy mind a két szempont egyenlő méltatásban részesüljön.“ (Élénk helyeslés.)

„Különbben tudván azt, hogy sokszor summum jus summa injuria, intézkedtem az iránt is, hogy ilyen kérdésekben intézkedni nélkülem ne lehessen, vagyis ezen felebbezések mind kizárólag magamnak vannak fentartva. (Élénk helyeslés.) Ez is mutatja, hogy a kérdésre milyen súlyt helyezek.“ (Helyeslés és tetszés.)

„Különbben, miután már felszólaltam és a t. képviselő ur

utalt a székelység helyzetére és viszonyaira, megkívánom jegyezni, hogy én a székelység helyzetével komolyan kívánok foglalkozni (Tetszés és helyeslés.) és pedig komolyan kívánok foglalkozni az egész vonalon, a mennyibe tárczám keretébe tartozik. (Tetszés és helyeslés.) Ez egyike lesz a közelebbi teendőknek és azt hiszem, hogy intézkedéseim olyanok lesznek, a melyek az ország közvéleményének megnyugtatására fognak szolgálni.“ (Élénk tetszés és éljenzés.)

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

I.

Pályázat erdősítési jutalmakra.

596/1901. sz. — Az országos erdei alaplól — a magasabb hegységek fensíkjainak, tetőinek és gerincezeinek, vagy meredek oldalainak s közigazgatási érdekből erdészetiileg művelendő oly területeknek beerdősítésére, melyeken hegyomlások, hó vagy kőgörgöttegek megakadályozása, szélvésztek és vizek rombolásának, valamint a futóhomok tovább terjedésének meggátlása végett az 1879. évi XXXI. t.-cz. 165. §-ában megjelölt erdősítés közigazgatási szempontból szükséges, — a folyó évre hat nagy jutalmat és tizenkét elismerő jutalmat tűzök ki és pedig:

- két elsőrendű nagy jutalmat egyenként 1000 koronára,
- két másodrendű nagy jutalmat egyenként 800 koronára,
- két harmadrendű nagy jutalmat egyenként 600 koronára,
- három elsőrendű elismerő jutalmat egyenként 500 koronára,
- három másodrendű elismerő jutalmat egyenként 400 koronára,
- három harmadrendű elismerő jutalmat egyenként 300 koronára,
- három negyedrendű elismerő jutalmat egyenként 200 koronára.

Versenyre bocsáthatók mindazok az erdősítések, a melyek a folyó évben *nem állami költségén* foganatosítva lettek, még pedig a nagy jutalmakra, ha egy tagban legalább 25 (huszonöt) k. holdra, az elismerő jutalmakra pedig, ha egy vagy két tagban legalább 10 (tiz) k. holdra terjednek.

Versenyezhetnek erdőbirtokosok, birtokos testületek, polgári-, egyházi-, vagy urbéres községek s illetve erdőtisztek, kiknek költ-

ségén s illetve kiknek tanácsa szerint és felügyelete alatt az erdősítés teljesítettett — feltéve, hogy a jutalom odaitélésének idejében azok az újból létesített és jutalmazott erdőnek még birtokában vannak, illetve azt erdőtiszti minőségben kezelik s az erdősített területet a beerdősítés biztos sikerének elősegítése végett a folyó évtől vagy az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaitélésének idejéig állandóan gondozták, a versenyző területen netalán pótlólag szükséges újabb erdősítési munkálatokat is évenként foganatostották s a létrejövő erdőnek az erdőtörvény 2., illetőleg 4. §-a szerint való kezelése iránt intézkedtek.

A jutalmak az 1906. évben fognak odaitéltetni s a jutalomdíj két-harmadrésze az erdősítés költségeit viselő erdőtulajdonost, egy-harmadrésze pedig az erdősítést teljesítő erdőtisztet fogja illetni.

A jutalmakat az országos főerdőmester vagy helyettesének elnöke alatt erdőtisztekből alakított öttagu bizottság ítéli oda az erdősítés sikerének beigazolása után a teljesített erdősítés közérdekü becsének sorrendje és minősége szerint.

A bíráló-bizottság ítéletének alapjául szolgálnak az illetékes közíg. erdészeti bizottságnak s illetve a kir. erdőfelügyelőnek a versenyre bocsátott erdősítések felett adott javaslatai és a bíráló-bizottság részéről esetleg teljesítendő helyi szemlék.

A kik a kitűzött jutalmakra pályázni kívánnak, azok a folyó év tavaszán történő erdősítést legkésőbb *folyó év július hó végéig*, a folyó év őszén történő erdősítést pedig legkésőbb *folyó évi december hó 25-ig* az erdősítés helyének, telekkönyvi számának, a terület nagyságának (k. holdakban) az erdősítésre használt fánemek, illetve fánemeknek s utóbbi esetben azok elegyarányának pontos megjelölése mellett nálam jelentsék be. A pályázati feltételek meg nem tartása a versenyből való kizárást vonja maga után.

Budapest, 1901. január hó.

M. kir. földművelésügyi minister.

II.

Hirdetmény

az 1901. év tavaszán megtartandó erdészeti államvizsga tárgyában.

18159/1901. sz. — A folyó évi tavaszi erdészeti államvizsgálat folyó évi április hó 22-én (huszonkettő) és az erre következő

napokon a fennálló szabályzat értelmében Budapesten az országos erdészeti egyesület székházában délelőtti 9 órakor fog megkezdetni és folytatólag megtartatni.

A vizsgára jelentkezők felhivatnak, hogy a vizsga letehetésére nyert engedélyt a vizsga kezdete előtt a bizottság elnökének bemutatassák.

Földmívelésügyi Minister.

KÜLÖNFÉLÉK.

Schmidt Károly m. kir. erdőmester előadása, melyet Franciaország fakereskedelmi és faipari viszonyairól f. hó 2-án tartott, ismét nagyszámu érdeklődő közönséget vonzott az Országos Erdészeti Egyesületbe. Az egyesületi székház nagy terme teljesen megtelt a hallgatósággal, a melyben az egyesületi elnökség és a budapesti kartársakon kívül igen nagy számmal vettek részt vidéki szaktársaink is. Részvételük remélhetőleg még emelkedni fog, ha sikerre vezetnek azok a lépések, a melyek az igazgató-választmány egyik ugyanaznap hozott határozatából kifolyólag mérsékelt vasuti menetjegyek engedélyezése iránt megfognak tétetni. Különösen a magánalkalmazásban álló kartársak sűrűbb részvételére vélünk ez esetben számithatni.

Az erdőtisztai karon kívül azonban őszinte örömünkre ott láttuk a fakereskedői körök és az iparoktatás néhány képviselőjét is.

Az előadónak külföldi tanulmányutján gyűjtött tapasztalatokon alapuló érdekes fejtegetései Franciaország fakereskedelmére, oda irányuló fakivitelünkre, az amerikai versenyre, a favámok kérdésére, a francia műasztalosiparra és háziiparra terjedtek ki. Az előadás általános tetszésben részesült, befejeztével számosan üdvözölték az előadót. A tárgyalt kérdést bővebb statisztikai adatok

kisérétében az Erd. Lapok májusi füzetében fogjuk ismertetni.

Az előadást az igazgató-választmány ülése követte, melyről az áprilisi füzetben megjelenő jegyzőkönyv fog számot adni.

A m. k. közigazgatási bíróság döntvényei és elvi jelentőségü határozatai között sok az erdészetet közvetlenül érintő ügy található; a bíróságnak fennállása (1896.) óta hozott ily erdészeti és vadászati jelentőségü döntvények közlését az Erdészeti Lapok jelen számával kezdjük meg.

Az áskák pusztítása sörrel. Gambrinus hivei ne nehezteljenek! . . . Nem a nektek kedves, tiszta, gyöngyöző sört ajánlom erre az üdítő árpalé nemes hivatásához nem illő czélra, hanem az általatok is gyűlölt „Hanzli“-t, — azt a megtört és ebbeli bánatában elsavanyodott sör-lőrét a minek egy pohárkájától a sörért lelkesülő „Burschok“-nak „Salamander-reibolás“ közben legvitézebbé vált „fuks“-ai is menten sörnemissza fogadalmat tennének. Mert a tudvalevőleg rossz izlésü áskákat — hála az izlések czélszerü beosztásának — csak az ilyen savanyu löre tudja igazában a „Schachthoz“ vonzani. „Schacht“ alatt értsük azonban ez uttal a „cereviz játékok“-nak már ugy is eltűnt vidám tanyája helyett a csemetekertek ösvényein gyilkos szándékkal készített aknákat: a buktató-cserepeket, a melyeknek ismert czélja az, hogy a csemetekertek káros természetü állatkái gyanutlan sétájuk közben oda bebukjanak és a cserepekbe öntött vízben menthetetlenül megfulladjanak.

Gyilkos czél és az áldozatoknak kinos vég, az bizonyos s mi erdészek féltve ápolt fa-csemetéink érdekében mégis arra törekszünk, hogy az így véget érő áldozatok száma minél nagyobb legyen.

Ez a törekvés vezetett engem is arra, hogy az áskák által meglepett csemetekertekben a buktató cserepekbe víz helyett erjedő anyagokat alkalmazzak, a melyek az áskák előtt tudvalevőleg kedvesek. Így jutott a buktató cserepekbe megromlott, erjedő sör és így jutok én most ahhoz, hogy Gambrinus hiveit söröző áskákkal kapcsolatban emlegessem.

Sajnos azonban, hogy ezeket az új sörkedvelőket még nem mutathatom be biztos „balekek“ gyanánt. Összehasonlító kísérleteink szerint az erjedő sört tartalmazó buktató cserepekben sokkal több áska lelte ugyan halálát, mint a vizes cserepekben és ebből nagyon valószínűnek látszik, hogy az erjedő sör szaga az áskákra tényleg vonzó volt, de mivel a kísérlet csak a múlt év őszén jutott helyes irányba és csak rövid tartamu lehetett; ennél fogva még nem látom eloszlotnak azt a kétséget; hogy vajjon az eredményt nem kell-e csak a véletlen játékanak tulajdonítanom?

Mindazonáltal helyén valónak gondoltam t. szaktársaimmal ezt a kevés tapasztalatot is közölni, abban a reményben, hogy mások is tesznek az erjedő sörrel kísérletet és a folyó évben feltevésem helyessége, vagy helytelensége felől több kísérlet eredményei *biztos* tájékoztatást adhatnak.

De ne pusztítsuk haszontalanul a sört még erjedő állapotában sem! . . . Ne kísérletezzünk vele olyankor, a mikor az áskák inkább a föld alatt tartózkodnak, vagy a mikor tartós esőzés van, mert mindkét esetben elveszhet az erjedő sör intenzív szagja, mielőtt célunkat szolgálhatta volna.

Várjunk csöndes, meleg, délutáni esőre. Ha ez bekövetkezik: tisztítsuk ki azonnal a buktató cserepeket és öntessük beléjük az erjedő sört, hogy az esőt követő alkonyat, a mikor az áskák elöbujnak rejtekeikből s földfölötti sétára indulnak: a csábító folyadékot már a cserepekben találja. A kísérlet érdekében egyelőre csak minden második ösvényen levő cserepekbe öntessük azonban sört, míg a közbe esőkre töltessünk vizet, hogy a sör hatását összehasonlító eredmények alapján biztosan konstatálhassuk.

És még egyet: a kísérletet kezdjük a párzás idején (május végén, vagy június elején), a mikor az áskákat a legcsábosabb ingerek vizik szürkületi kalandozásra és e miatt többet mozognak. Így az áskák irtásában rejelő célt is megfelelőbben szolgáljuk, mert a petelerakás előtt vethetünk véget előttünk nem kedves életüknek.

Ts.

A szél ferdítette fák. Ez ügyben Dr. *Früh* e. tanár Zürichben a következő kérelemmel fordult Dr. *Staub* Móriczhoz, a ki a Természettudományi Társulat növényteni szakosztálya elé terjesztette:

„A szél ferdítette, azaz az uralkodó és egyoldal felől jövő szelektől elferdített fák ügyében kérek felvilágosítást. Ez elferdítés kétféle alakban szokott jelentkezni, u. m.:

a) A fa törzse egyenes, a korona többé-kevésbé erősen *szimmetriátlan*, minthogy a szél árnyékoldalán (Lee-oldalán) az ágak erősen vannak kifejlődve, ellenben a szél támadó oldalán (Luv-oldalán) elsatnyultak, vagy a koronába vannak hajtvva.

b) Az egész fa ferde.

A Svájcban ezen tünetény különösen a gyümölcsfákon, de a nyárfákon, fekete nyárfán, a fehér fűzfán, éger-, körisfán, az erdei fenyő sudarában stb. mutatkozik, néha egész berkeken meglátszik a szél illetén hatásának nyoma.

A mondott tünetény tisztán látható a hegység völgyeiben, elszigetelt magaslatokon, felföldeken; kevésbé tisztán, de még mindig észrevehetően, nagy alföldeken; rosszul látható a nagyobb falvak házcsoportjain belül. Minden egyéb körülményre, mely szintén a fa ferde növéseére van hatással, mint pl. lejtőkön növo fák, nem vagyok e kérdésemben tekintettel; én reám nézve csak az fontos, hogy ilyen minőségü fák utján valamely vidék uralkodó szélirányát fölismerhessem, ez okból kérem *az irány megjelölését*, mely felé a fák ferdére vannak nyomva; továbbá a hely megnevezését és esetleg a növények természetének leírását.

Az ilyen megfigyeléseket kényelmesen lehet vasuton való utazás alkalmával tenni; különben a tünetényről tiszta képet csak hosszú, 5—10 km-re terjedő utakon kapunk. Helyről helyre kerülván, mindig fogunk egyes fa csoportokat, bokrokat találni, melyek túlnyomóan és határozottan egyazon irány felé vannak szorítva. Ha egyszer a tünetényt észrevettük, további megfigyeléssel igen könnyen fel fogjuk ismerni. Kérem tehát, ha ilyen hazájában tapasztalt tünetények emlékezetében vannak: akár Budapest környékéről, akár nagy, gyümölcsfákkal beültetett, vagy erdős síkságokról, vagy végre az erdélyi völgyeknek az Alföld felé nyíló torkolatából, sziveskedjék azokat velem közölni, mert igen érdeklődöm irántok.

A szakosztály magát a tárgyat érdekesnek találván, az adatok összegyűjtésével és feldolgozásával H. *Gabmay* Ferencz-et bizta

meg, a ki a maga részéről a következő kérdőpontokat intézi az érdeklődőkhöz:

1. Van-e olyan fa, facsoport vagy erdőrész, a melyen a szélnek valamely hatása észlelhető?

2. A törzsön, vagy a koronán (az ágakon), észlelhető-e az és miben nyilvánul? Ezeknek az elhajlása szél mentében, szél ellenében, vagy utóbbival mily szögben tapasztalható?

3. Milyen irányu ott az uralkodó szél?

4. Sikon vagy lejtőn van-e a megfigyelés tárgya? Utóbbi esetben a lejtő foka és világtájak szerint való fekvése is közlendő.

5. A fa faját és korát, valamint méreteit (átmérő, magasság úgy a törzsről, mint a koronáról) kérjük; kívánatos a fának fotografiája vagy kézi rajza.

A mezgés éger egy betegsége. A mezgés égeren Nypels Pál brüsseli természettudós újabb időben egy betegséget figyelt meg, mely abban nyilvánult, hogy az ágak részben vagy egészben, néha a törzsek a csucstól a talajig, vagy a talajtól bizonyos magasságig elszáradtak. A száradás előbb az ágvégeken mutatkozott és fokozatosan ment át a vastagabb részekre; ezzel szemben azonban néha a baj terjedését illetőleg fordított sorrend észleltetett vagyis a vastagabb farészeken történt a támadás s úgy haladt a baj a vékonyabb részekre.

Ezt a bajt Nypels Pál a soignes-i erdő mezgés égerfáinál találta s azt a *Valsa oxystoma* nevű gombának tulajdonítja, mely eddigelé szerinte csak az *Alnus viridisen* észleltetett.

A gomba a fejlődés első stádiumában az ép kéreg valamely pontján sárga folt alakjában jelenik meg, később aztán a megtámadott kéregrészek megbarnulnak, elhalnak és a gombának szaporodási szerveit nagy mennyiségben foglalják magukban, ez utóbbiak áttörvén a peridermisen, kívül fekete pontok alakjában tűnnek elő.

Néha a kéreg a törzsön köröskörül elhal s akkor az egész fa elszárad; leggyakrabban azonban a baj a kéregnek csak egyik felére szorítkozik s akkor azon az oldalon az elhalt kéregrészek szalagot alkotnak. A megtámadott helyeken maga a farész is súlyosan szenved: sőt találtak már jókora távolságban a gomba jelenlétét eláruló sárga foltoktól — egész ép és egészséges kéreg

alatt — elhalt és a gomba myceliuma által keresztül-kasul szelt farészeket.

Pécs Dezső.

Aranka fehér-ákáczfán. M. év nyarán Bustyaháza-Handal községben egy ákáczfának a földszinétől mintegy 2·5 m. magasságban levő ágán aranka lépett fel, a mely a nyár folyamán dús tenyészetnek indult, s a derek beálltaig késő őszig viritott s terjedt, úgy, hogy egyes szálai közel egy m. hosszúságot is elértek, a fészkek szélessége pedig 50 cm.-t meghaladt. November hó végén még elfonnyadt állapotban fenn volt az illető fa ágán. Valószínűleg az európai aranka (*Cuscuta europaea* L.) lehet, mert erről a Fekete L.-féle „Erdészeti Növénytan“ II. kötetének 1097. lapján az van megemlítve, hogy csalánon, komlón s majdnem valamennyi cserjén (*Cornus Evonymus*, *Acer*, *Corilus* stb.) előfordul.

Nagy Károly.

Kísérletek külföldi fanemek tenyésztésével Németországban. Poroszország erdeiben — mint a hivatalos „Berl. Corr.“ írja — már régebb idő óta kísérleteznek idegen fanemek megtelepitésével, melyek közül eddig a legjobb eredményt a vörösfenyővel (*Larix* Lk.), a simafenyővel (*Strobus* Spach.) és az akácczal (*Robinia* L.) érték el.

Bár a vörösfenyő telepítését nem mindig koronázta is siker, az mégis a porosz erdőségek értékes tagjának bizonyult. Remélhetőleg sikerülni fog szorgos tanulmányozással növekvési igényeit tüzetesebben kipuhatolni és a telepítésénél korábban elkövetett tévedéseket elkerülni.

A simafenyőt még nem méltatják mindenütt kellőképen. Bár néhány idősebb tiszta állab található is ebből a fanemből, s elegyítve különösen Hannoverában elég gyakran fordul elő, mindazonáltal még igen sok vidék van, a hol megtelepitése minden más fanemmel szemben előnyt érdemelne. Fáját némelyek — elég igazságtalanul — kevésre becsülik, pedig a szabadban való tartósságánál fogva és mivel a vetemedésnek úgyszólván egyáltalán nincs kitéve, sokféle alkalmazást nyerhet. Ezen tulajdonságain kívül a simafenyő a talaj jósága tekintetében meglehetősen igénytelen, árnytüdő fanem, a talajt gyorsan javítja, évi növedéke nagy s még 4 éves korában is előnyösen ültethető, a mi főleg pótlásoknál megbecsülhetlen. Ezekkel szemben az a körülmény, hogy bizonyos

gombák és rovarok károsításának ki van téve, nem sokat határozhat.

Az ákácra egy időben igen élénk érdeklődés irányult. Kedvező eredményt értek el vele különösen a sarjerdő-gazdaságban abban az időben, midőn még a hajószögek ákáczfából készültek s azok nagy keresletnek örvendtek; az ákác ekkor igen jól jövedelmező fanemnek bizonyult. Később mindinkább háttérbe szorult, kivált mikor a fagy, a nyúlragások és az ágtörések által okozott károsítások, még az idősebb törzseken is feltalálhatók voltak. Újabb időben a cserhántó üzem hanyatlása következtében az ákác iránti érdeklődés ismét élénkebb lett. Az akác-sarjerdőnek, különösen a magán-uradalmakban, a belőle nyert rendkívül tartós szőlőkarók miatt, a neki megfelelő helyeken még van jövője. Észak-Olaszországban az ákác-sarjerdő már is jelentékeny területeket foglal el.

1880-ban Booth J. indítványára, dr. br. Lucius államminister utasította az eberswaldei erdészeti főkisérleti állomást, hogy mintegy nyolcvan főerdészségben, melyeknek száma később némileg apasztatott egyéb idegen fanemek megtelepítésével is tegyen kísérletet s erre a célra 10 éven át, évenként 50,000 márkát bocsájtott rendelkezésére. A tiz év eltelte után, már mintegy 570 ha. terület volt külföldi fanemekkel betelepítve, s egy ha. terület költsége átlag 877 márkára rugott. Ez a nagy költség egyrészt a magvak drágaságában leli magyarázatát, másrészt pedig abban a körülményben, hogy az egyes kísérleti területeket körül kellett keríteni s azokat folytonosan szorgalmasan művelni.

Ennek a tiz évnek az eltelte után, az akkor betelepítve volt területek további megfigyelése és gondozása továbbra is a főkisérleti állomásnak tartatott fenn, de az idegen fanemeknek az erdőgazdaságban való további alkalmazhatósága kérdésének tanulmányozásával az erdőgondnokságok bizattak meg. Az 570 ha. kísérleti területhez még 833 ha.-t csatoltak, melyből az elegyített művelés mintegy 100 ha. területen folyik s az további kísérlet tárgyát képezi.

Külföldi fanemeknek a német erdőgazdaságban való megtelepítésének az a célja, hogy az erdőből nagyobb fahozámot nyerjenek, annak nagyobb használhatóságot biztosítsanak s hogy

az állaboknak nagyobb változatosságot kölesönözzenek, a mely által remélik, hogy az a rovarkároknak és egyéb károsításoknak jobban ellen fog állani; s ebből a szempontból ezt rendkívüli fontossággal bír, különösen a talajszegény vidékeken, hol nagyobb területek erdősítése által egykorú fenyvesek állanak elő.

A kísérlet tárgyát képező fánemek leginkább Észak-Amerikából, Japánból és a Kaukaszus vidékéről származnak.

A lombfák közül a dió, juhar, tölgy, köris, *Prunus*-félék és a nyirfa-félékkel tettek kísérleteket, melyek közül a két első fánem gyors növekvése és fájának jó minősége miatt érdemel említést, termőhely tekintetében azonban mind a kettő követelő és az elfagyásnak is gyakran ki van téve. A többiek közül gyors növése és igénytelensége miatt a *Prunus serotina* és a *Betula* lenta érdemel különösebb figyelmet.

A német erdőgazdaságra nézve a lombfáknál sokkal fontosabbak a tűlevelű fák, melyek közül elsősorban a Douglas fenyő érdemel említést, mely gyors növéseivel és jó minőségű fájával kiválik; termőhely tekintetében nem túlságosan követelő és még mint idősebb csemete is előnyösen át ültethető, miért is pótlásokra már többször sikerrel alkalmazták és széleskörű tenyésztését ajánlják. — Növése tekintetében alig marad mögötte, termőhely tekintetében pedig még igénytelenebb a *Picea sitchensis*, fája azonban a Douglas-fenyő jóságát nem éri el. Mind a két említett fánemmel egyenrangúnak lehet mondani a japáni *Larix leptolepis*-t, mely legalább fiatal korában a szintén gyors növése európai *Larix*-ot meglehetősen túlszárnyalja.

Előreláthatólag több más fánem is létjogosultságot szerez a német erdőgazdaságban, de ezek közül azok fognak legelőbb jelentőséggel birni, melyek termőhely tekintetében a legigénytelenebbek. Ezért ujabbán a figyelem a *Pinus rigida*-ra irányult, melylyel a keleti tartományokban már mintegy 250 ha. területet telepítettek be, hol azok elég gyors növést mutatnak és a talajt meglehetősen javítják ugyan, de a törpe növése és silánysága miatt nem remélhető, hogy az valamikor a német erdőségeknek állabalkotó fáneme legyen. Ezzel szemben azok a remények, a melyeket a *Pinus Banksiana*-hoz fűztek, teljesülni látszanak: simatorzsü, és gyors növéseivel, valamint jó minőségű fájával a *Pinus rigida*-t túlszár-

nyalja. Magja még mindig elég drága; kgr.-onkint legalább 95 márkába kerül.

Egész határozottsággal még nem lehet tudni, hogy a három elül említett és Németországban már régóta megtelepített fánemen kívül, a többiek idősebb korokban milyen minőségűek lesznek s hogy milyen helyet fognak az erdőgazdaságban végleg elfoglalni. Mondják, hogy például a *Pinus austriaca*, a mely eleinte jó reményekkel kecsegtetett, nem vált be.

Ha a parkokban található egyes idősebb külföldi fákból és a kísérleti területek jelenlegi állapotából következtetést szabad vonni, úgy valószínű, hogy a legtöbb említett fánem s esetleg még mások is, megfelelő helyeken telepítve, a németországi erdők értékét emelni fogják. A kipróbált és jónak bizonyult belföldi fánemek mellőzésével nagyobb területeket idegen fánemekkel betelepíteni azonban már a nagy költség miatt, de egyéb okokból sem ajánlatos; ellenben kívánatos azoknak megfelelő helyeken további terjesztése és tenyésztésére vonatkozó minél több adatnak gyűjtése. Kiválóan alkalmas e czélból az erdőszlakok udvarain idegen fákat ültetni s egyes erdőrészek szépségét azoknak közbeegyítése által emelni.

Balogh Ernő.

Németország legnagyobb erdőbirtokosai. A „Frankfurter Zeitung” közli, hogy Németországban — eltekintve a kincstári erdőbirtoktól — több mint 40,000 *ha.* erdeje van: 1. a porosz királyi korona és családi hitbizománynak (75,319 *ha.*); 2. a Hohenzollerni hercegi hitbizománynak (mintegy 55,000 *ha.*); 3. hg. Stollberg-Wernigerodenak (48,116 *ha.*); 4. Pless hg.-nek (41,820 *ha.*); — 30,000 és 40,000 *ha.* között: 1. az anhalti hercegnek (39,275 *ha.*); 2. Hohenlohe-Oehringen Keresztély hercegnek (35.666 *ha.*); 3. Görliitz városnak (33,133 *ha.*); 4. Fürstenberg hercegnek (31,713 *ha.*) és 5. Schaffgotsch-Warmbrunn birodalmi grófnak (33,342 *ha.*); A 30,000 *ha.*-hoz igen közel áll Ratibor hg. kinek 29561 *ha.* erdeje van.

Balogh Ernő.

Bulgária erdői. Bulgár lapok egy hivatalos kiadmány nyomán jelentik, hogy Bulgáriában 1900-ban 3.041,126 hektár erdő volt és pedig 902,618 h. állami, 1.556,242 h. községi és 573.265 h. magánerdő. Az erdők Bulgária összes területének mintegy 30%-át teszik.

A magyar haza föld- és néprajzi jellemképekben. Irta *Hanusz István*. Kecskemét, Gallia-féle könyvkereskedés. A szerző a honszeretet melegétől áthatva tárja fel mozaikszerűleg összerakott képekben a haza szépségeit, nevezetességeit, természetijelenségeket, néprajzi adatokat stb. Sok érdekeset talál az olvasó e könyvben, egyik-másik hazai nevezetességre figyelmessé téve azt talán felkeresi.

A Belházy-siremlék javára utólagosan még befolyt, Zachár István kir. erdőfelügyelő utján 5 korona.

Halálozások. *Krausz Géza* Selmecz-Bélabánya sz. kir. város erdőmestere, az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja m. hó 12-én életének 46. évében elhunyt. Az elhunyt a legutóbbi közgyűlés alkalmával, bár már akkor is megrendült volt egészsége, még ismertette a kezelése alatt álló erdőket. Temetése, mint értesülünk, nagy részvét mellett ment végbe február 14-én. — *Stanik Samu* m. k. erdőmester, az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja február hó 10-én 64. életévében meghalt. A besztercebányai m. k. erdőigazgatóság egyik leglelkiismeretesebb közkedvelt tagját gyászolja benne. — Most értesültünk továbbá *Leitner János* körmendi magpergető-tulajdonosnak, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjának elhunytáról, a ki a magpergető intézetek terén uttörő volt hazánkban. — Meghaltak továbbá: *Kőfalusi József* ny. m. k. főerdész (Kolozsvár) és *Früstök István* m. k. erdész (Rozsnyó), az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagjai és *Teuchert Károly* m. k. erdész, az Orsz. Erd. Egyesület rendes tagja. Béke hamvaikra!

Dr. Danckelmann Bernát. † A német erdőgazdaságot az utóbbi években számos súlyos veszteség érte. Elhunyt Baur, Schuberg, Ganghofer, mindmegannyi oszlopos tagja a német erdészeti tudománynak és gyakorlatnak. E névsor kibővül most Dr. Danckelmann Bernát porosz kir. országos főerdőmester nevével, aki f. é. január hó 19-én halt meg 70. életévében. 35 év óta mint az eberswaldei erdészeti akadémia igazgatója működött és tevékeny részt vett az újabb kor valamennyi erdőgazdasági mozgalmaiban. 1871-ben szervezte az eberswaldei kísérleti főállomást, a melyet azóta vezetett, 1876. óta szerkesztője volt a „Zeitschrift für Forst u. Jagdwesen» czimű kiváló szaklapnak, nemkülömben a »Jahrbuch der preussischen Forst und Jagdgesetzgebung» czimű folyóiratnak. Nagy szónólója volt annak idején a német favámoknak. A német

erdőgazdák gyűlésén évek hosszú során át elnökölt s az 1898-ban megalakult német birodalmi erdészeti egyesület is őt választotta elnökül.

Változások és kitüntetések az erd. szolgálat körében.

A párisi kiállítás körül szerzett érdemeik elismerésül *legfelső elismerésben* részesültek: Nemeskéri *Kiss Pál* államtitkár, *Máday Izidor* minist. tanácsos, *Tomsányi Gyula* m. kir. erdőigazgató. Ő császári és ap. királyi Felsege továbbá *Földi János* magy. kir. erdőtanácsosnak a *Ferencz József-rend lovagkeresztjét* adományozta.

Ugyancsak a párisi nemzetközi kiállítás alkalmával kifejtett sikerdus tevékenységükért a földmivelésügyi minister *köszönetét és elismerését* kifejezte: *Sóltz Gyula* min. tanácsos, orsz. főerdőmesternek, *Tavi Gusztáv*, m. k. főerdőtanácsosnak, *Vadas Jenő* m. k. főerdőtanácsos és akad. tanárnak, *Barlay Sándor* és *Csipkay János* főerdőmestereknek, *Pfalcz Károly* erdőmesternek, *Egerváry Gyula* vadászati felügyelőnek, *Gregersen Béla*, *Kaán Károly*, *Masztics Adám*, *Térfi Béla* és *Vaitzik Ede* m. kir. erdészeknek.

*

Ihrig Vilmos közalapítványi erdőmesternek, saját kérésére való nyugalmazása alkalmából, buzgó szolgálata elismerésül a király az erdőtanácsosi czimet adományozta.

*

Almássy Andor m. kir. erdőtanácsos Soóvárról Lugosra helyeztetett át és az ottani erdőigazgatóság vezetésével bízott meg. Helyét, mint a soóvári m. kir. erdőhivatal főnöke *Kárász István* m. kir. erdőmester (Diós-Győr) foglalja el. Áthelyezettett továbbá *Ritter Károly* m. kir. erdőmester Bustyaházáról Orsovára az ottani erdőhivatal vezetésére, *Matavovszky Arpád* m. k. főerdész és erdőrendező Liptóújvárról Diósgyőrré, továbbá *Ludmann Miksa* m. k. erdész Tordáról Berzászkára (orsovai m. kir. erdőhivatal.)

*

Mirtse János urad. erdész Nagy-Enyed város főerdészévé választatott meg.

*

Személyem körüli magyar ministerem előterjesztése folytán *Przibán Venczel* nyugalmazott főerdőrnök sok évi hű és buzgó szolgálata elismerésül a koronás ezüst érdemkeresztet adományozom.

Kelt Bécsben, 1901. évi február hó 6-án.

Ferencz József s. k.

gr. Széchenyi Gyula s. k.

A m. kir. földmivelésügyi minister *Gaál* József m. kir. csendőrmestert a lugosi erdőigazgatósághoz ideiglenes minőségben m. kir. irodasegédttisztte a XI. fizetési osztály 3. fokozatába kinevezte.

Közigazgatási bírósági döntvények és elvi jelentőségű határozatok.

I.

Fegyver- és vadászati-adó kihágási ügyben, ha a jövedéki vizsgálat nem pénzügyi tisztviselő által foganatosíttatik, panaszost a nem törvényes alapon megejtett vizsgálat alapján birsággal terhelni nem lehet.

13925/1897. P. sz. *Határozat:* A m. kir. közigazgatási bíróság a panasz-
nak helyt ad és panaszost a terhére rótt 20 frt. pénzbírság megfizetésének kötelezettsége alól fölmenti, *mert:* a fegyver-adóról és vadászati-adóról szóló 1883. évi XXIII. törvényezükbe ütköző jövedéki kihágások a most idézett törvényezikk 45. §-ának második bekezdése értelmében szabályszerű jövedéki vizsgálat eredménye alapján büntetendők; már pedig ebben az ügyben, jóllehet a kir. pénzügyigazgatóság 1895. november 28. napján hozott határozatával a jövedéki vizsgálatot elrendelte, az 1842. évi harminczadivatali utasítás negyedik részében foglalt rendelkezéseknek megfelelő jövedéki vizsgálat annál kevésbbé tekinthető megejtettnek, mivel ily jövedéki vizsgálat a most idézett harminczadivatali utasítás 654. §-ából kitünőleg is csak pénzügyi tisztviselő által foganatosítható, a kir. pénzügyigazgatóság meg az elrendelt jövedéki vizsgálat foganatosításával a d.-i körjegyzőséget bizta meg. Tekintettel ennél fogva arra, hogy a közigazgatási bizottság panasz tárgyává tett határozata az ezt megelőzőtt pénzügyigazgatósági büntető határozattal együtt szabályszerű jövedéki vizsgálat megejtése nélkül hozatott, panaszost a nem törvényes alapon hozott határozattal kirótt pénzbírság megfizetésének kötelezettsége alól fölmenteni kellett és pedig annál is inkább, mivel panaszos ellen a tett elkövetése napjától számított 6 hónapon belül szabályszerű jövedéki vizsgálat nem indíttatván, panaszos az idézett törvényezikk 46. §-a értelmében most már felelősségre még abban az esetben sem vonható, ha a terhére rótt jövedéki kihágást tényleg el is követte.

II.

Oly esetben, midőn valaki az erdő talaját és fáját egy napon külön-külön kötött szerződéssel veszi meg, az erdő fájának megvétele után nem 4°/o-tól, hanem csak III. fokozatu illeték követelhető.

3298/1898. P. sz. *Határozat:* A m. kir. közigazgatási bíróság a panasz-
nak részben helyt ad; panaszlókat egyedül a b.-i m. kir. adóhivatalnál A. sz.

k. 1194/97. tételszám alatt 25000 frttól előirt III. fokozatos illetéknek, 1562 frt 50 krnak és az 1884: XXXIV. t.-cz. 10 §-a alapján a végleges illeték összegével egyenlő 1562 frt 50 kr. birságnak, összesen tehát 3125 frtnak megfizetésére kötelezi, s az 1395/97. tételszám alatt előirt 19,937 frt 50 kr. pótilletékből a többletnek törlését elrendeli. *Mert*: Panaszlók B.-n 1894. évi február hó 10-én kelt adásvevési szerződéssel megvették G. Ernőnek b.-i 101. számú telekjegyzőkönyvben felvett ingatlan birtokát ötvenezer frtéért, mely vételártól 364/94 tételszám alatt $4\frac{3}{10}$ 0/0-os illeték előíratott. Ugyanaznap B.-n kelt levéllel a panaszlók megvettnek jelentik ki a fenti szerződéssel megvásárolt birtokon levő fundus instructust és a faállományt kétszázötven ezer forintért: a bemutatott leltár szerint ebből a vételárból az ingó vagyon természetével biró fundus instructusra 18543 frt 03 kr. esik. Ez a levél illetékkiszabás végett csak a panaszlók ellen vételár eltitkolás miatt folyamatba tett jövedéki büntető eljárás folyamán 1897. évi október hó 11-én mutatattott be. A levél alapján 1194/97. t. szám alatt kétszázötvenezer frttól III. fokozatu, később azonban pótilleték czimén 1395/897. t. szám alatt $4\frac{3}{10}$ és az illeték összegével egyenlő birság iratott elő. Panaszlók a $4\frac{3}{10}$ 0/0-os illetéknek és a birság jogosságát támadják meg, a birságot elévültnek állitván. A III. fokozatos illeték helyett $4\frac{3}{10}$ 0/0-os illeték előírás miatt emelt panasznak helyt adni kellett, és pedig a fundus instructusra eső 18543 frt 03 kr. vételári részlet erejéig azért, mert a bemutatott leltár szerint a fundus instructusként megvett tárgyak ingóságot képeznek. A faállományra eső 231,456 frt 97 kr. vételári részlet erejéig pedig azért, mert az illetéki díjjegyzék 33. tétele szerint az erdei faállománynak visszteher mellett átruházása mint ingók iránt kötött adásvétel vonandó illeték alá. Mellözhető volt ezuttal annak a kérdésnek eldöntése, vajjon az illetéki díjjegyzék hivatkozott 33. tételének alkalmazása ki van e zárva akkor, ha a faállomány és az erdőtalaj az adásvevésnek együttes tárgyat képezik, mert a fennforgó esetben a panaszlók a faállományt külön vették meg; az a körülmény pedig, hogy a faállomány vételét tárgyzó levél és az ingatlan birtokra vonatkozó adásvevési szerződés egy napon keltek, ezen a tényen mitsem változtat. Annak a kérdésnek elbirálásába, vajjon a birtok és a faállomány megvétele nem képezte-e tényleg egységes jogügyletnek tárgyát, a bíróság egyrészt azért, mert az egyedül irányadó okiratok az ellenkezőt bizonyitják, de másrészt azért sém bocsátkozott, mert ebben az esetben jövedéki kihágást képező vételár eltitkolás esete forogna fenn. Az ezen a czimen megindított jövedéki büntető eljárást pedig a m. kir. pénzügyminiszterium, mint illetékes hatóság megszüntette, miáltal jogérvényesen megállapitva van az, hogy vételár-eltitkolás nem történt. A birság ellen emelt elévülési kifogás azonban alaptalan. Mert a bélyegszabályok 220. §-a értelmében a birság csak akkor évül el, ha a tettes a mulasztás napjától számítandó 3 év alatt kérdőre nem vonatott. A tárgyiratokkal, jelesül panaszlók ellen a kérdésben forgó kétszázötvenezer frt vételárnak illetékkiszabás végett bejelentésének elmulasztása által elkövetettnek feltételezett vételár eltitkolás miatt jövedéki kihágás czimén megindított vizsgálattal pedig, a 3 éven belül történt kérdőre vonás kellően bizonyitva van. Minthogy ugyanis a jövedéki kihágásnak tárgyát a kétszázötven-

ezer frt vételár bejelentésének elmulasztása, tehát ugyanaz a tett képezte, amely a vizsgálat későbbi fejleményei szerint nem jövedéki kihágásnak, hanem csak bírság alá eső mulasztásnak bizonyult; a fenforgó s egyedül irányadó tett azonosság mellett a kérdőrevonás meg nem történtnek nem tekinthető pusztán azért, mert a kérdőre-vonás alkalmával a tett másképpen minősített, mert a kérdőre-vonásnak tárgya a tett, és nem annak minősítése. A bírságot tehát nem ugyan a nem követelhető $4\frac{3}{10}$ 0/0-a, hanem a jogosan igényelhető III. fokozatos illetéknek összegével egyenlő mérvben fenn kellett tartani.

III.

Az erdőtulajdonos a saját fájából égetett faszén értékesítéséből eredő jövedelme után III. oszt. kereseti adóval meg nem róható.

19886/1898 P. szám. *Határozat*: A m. kir. közigazgatási bíróság a panaszostól követelt adó törlését elrendeli. — *Indokok*: Az erdőtulajdonos álta saját fájának akként való értékesítése, hogy azt szénre égeteti és mint ilyet adja el, nem tekinthető az 1875. évi XXIX. törvénycikk 2. §-ának III. pontja alá eső és III. oszt. kereseti adóval meg róható haszonhajtó foglalkozásnak vagy üzletnek. Ugyanis a fának szénre égetéséhez különleges berendezés nem igényeltetvén, az ipari foglalkozásnak egyáltalán nem minősíthető és adóztatás szempontjából haszonhajtó foglalkozás csak akkor volna, ha azt az erdőtulajdonostól különböző harmadik személy nyereség céljából eszközölteti, míg az erdőtulajdonos által a fa értékesítése nyert és a legtöbb esetben kényszerűségből eszközölt széntermelés, az erdőüzem körébe tartozó őstermelés ismérveivel bir és mint ilyen III. oszt. kereseti adó tárgyául nem szolgálhat, miért is a panaszos uradalom terhére faszéntermelés címén megállapított III. oszt. kereseti adónak egészben leendő törlését el kellett rendelni.

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok csak egy példányt szerezhetvén meg a megállapított kedvezményes áron, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az **Országos Erdészeti Egyesületnél** (Budapest, V., Alkotmány-utca 10. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

„Az erdőőr“ vagy „Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben“ Irta: Bedő Albert. VII. kiadás, 1896. Erdészeti műszaki segédszolgálatra készülő egyének részére. Ára 6 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

„Az erdőrendezéstan kézikönyve.“ Irta: bölcsészai Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

„Erdészeti növénytan.“ Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet Általános növénytan. Ára tagoknak 5 K. 60 fill., nem tagoknak 8 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növény-földrajz. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 18 K.

„Erdői facsemeték nevelése.“ Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik.

„Erdészeti Építéstan.“ Irta: Sobó Jenő. I. rész 1. és 2. kötet: Középítéstan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K. 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, Vasut- és hidépítéstan. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

„Magyar Erdészeti Oklevéltár.“ Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1896. Ára tagoknak 20 K., nem tagoknak 40 K.

„Erdészeti Rendeleték Tára.“ 1880—1884, (I—IV.) és az 1885—89 (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.)

Az 1890. (X.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1892. (XII.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1893—94, (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K. 20 fill. nem tagoknak 2 K. 40 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K., 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K. 40 fill.

Az 1899. (XIX.) évfolyam ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 5 K.

Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.

Tangens-Táblázatok. Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K. nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Oraviczán.)

„A legelőerdők.“ Irta: Földes János. (Külön kiadás az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.

„A selmezbányai m. k. erdőakadémia története és ismertetője.“ Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K. (erdőgyakornokoknak 3 K., akadémiai hallgatónak 2 K.) Kapható a szerzőnél (Selmezbányán) is. Az Orsz. Erd. Egyesület a megrendelésnek csak akkor tehet eleget, ha a t. megrendelők a könyv árával egyidejűleg 55 fill. postaköltséget is beküldenek, a mikor a könyv bérmentve, ajánlva adatik postára.

Az **Erdészeti Zsebnaptár 1901. évi (XX) évfolyama** megjelent. Ára egyesületi tagoknak 2 K., mások számára 3. K.

„**Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe.**“ Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.

„**Erdészeti induló**“ és „**Nemes sziv-keringő**“ zongorára. Irta Szmik Gábor. Ára az indulónak 1 K., a keringőnek 2 K. Az eladásból befolyó összeg az Erzsébet királyné-alapítvány gyarapítására fordítatik.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő népszerű nyelven írt művek, melyek, ha a t. megrendelők árakon kívül egyenkint 45 fill. postaköltséget beküldenek, bérmentve küldhetők:

„**Az erdei vetésről és ültetésről.**“

„**A vágásra érett erdő kihasználása.**“

„**Az erdők felújítása, kapcsolatosan azok rendszeres kihasználásával.**“

„**Az erdők berendezése.**“

Valamennyit Fekete Lajos írta. Egy-egy füzet ára 2 K.

„**Népszerű erdészeti növénytan.** I. füzet. Spórás növények. Irta Fekete Lajos. Ára 4. K.

A szerzőknél rendelhető meg:

„**Erdőmiveléstan.**“ Irta: Vadas Jenő (Selmezbánya). Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 10 K.

„**A tölgy és tenyésztése.**“ Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára tagoknak 4 K., nem tagoknak 6 K.

„**Erdőértékszámítástan.**“ II. kiad. Irta Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 6 K.

„**Erdészeti nyereségszámítástan.**“ Irta Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 4 korona.

„**A száraló erdők berendezése**“ Irta Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 1 K. 20 f.

„**Erdőbecsléstan.**“ II. kiad. Irta: Soltz Gyula és Fekete Lajos. (Kapható Fekete Lajos m. k. főerdőtanácsosnál Selmezbányán.) Ára 8 K.

„**A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása.**“ Irta : Márton Sándor. Ára tagoknak 4 K. 80 fill., nem tagoknak 6 K.

Egyebüttl megrendelhető magyar erdészeti művek:

„**A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása.**“ Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi m. kir. ministerium. 1896.

„**Az erdőhasználatlan kézikönyve.**“ Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmezbánya.)

„**Általános földméréstan.**“ Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmezbányán.) Ára 9 K.

„**Erdővédelemtan.**“ Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K. 40 f.

„**Erdészeti talajtan.**“ Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

„**A mezőség kopárainak befásítása.**“ Irta: Fekete Lajos. (Stein János könyvkeresk. Kolozsvárt.) Ára 2 K.

„**Beszélgetések az új erdőtörvényről.**“ Irta: Fekete Lajos. (Kapható ugyanott.) Ára 40 fill.

„**Az erdőtörvény magyarázata.**“ Irta: dr. Klekner Alajos. Franklin-társulat. Ára 4 K.

„**Az erdőtörvény magyarázata.**“ Irta: ifj. Sárossy-Kapeller Ferencz. Budapest, Weissmann testvérek. Ára 4 K.

„**Erdészeti segédtablák.**“ Megrendelhető a földmivelésügyi min. erdőszámvévőségénél Budapesten. Ára 8 K.

„**Termési tablák.**“ 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőse. (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

„**Magyarország faipara és fakeskedelme.**“ Irta: Engel Sándor. 1882. Grill K. könyvkeresk. Budapest.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

1901. évi február hóban.

A rövidítések magyarázata

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőketörlesztés; k. a. = kézpénz alapítvány; Wka. = Wagner Károly alapítvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapítvány; BAa. = Bedő Albert alapítvány; E. a. = Erzsébet királyné alapítvány; t. ny. a. = titkári nyugdíjalap; td. = tagsági díj; hd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; kld. = kedvezményes lapdíj; pk. = postaköltség; Ert. = Erdészeti Rendeleték Tára; ab. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel; EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; ÓFa. = Ó Felsége fénynyomatu arczképe; Ecs = Erdei facsemeték nevelése; Evü. = Fekete Lajos. Az erdei vetésről és ültetésről; Eáh. = Az erdők ápolásáról és használatáról; Eb. = Az erdők berendezése; Ek. = A vágásra érett erdők kihasználása; Ef. = Az erdők felújítása; Eht. = Erdőhasználatlan; ik. = takarékpénztári időközi kamatok; Ek. = Értékpapírok kamatai; N. Nvt. = Népszerű növénytan; Rz. = Erdőrendezéstan; FL. = Földes J. „Legelő-erdők”; M. L. = Márton Sándor; A legelő erdők berendezése stb.; EOT. = Magyar Erdészeti Oklevéltár; Eép. I. 1. = Erdészeti építéstan I. rész (középitéstan) I. kötet; Eép. I. 2. = Erdészeti építéstan I. rész 2. kötet; Eép. II. = Erdészeti építéstan II. rész (Ut, vasut- és hidépítéstan.)

	Befizetések K.
Anca Döme td.	16.—
Antal János ld.	4.—
Allender Frigyes att.	20.—
M. kir. államvasutak igazgató- sága ld. pótlás	12.—
Antony Károly npt.	2.—
Buzik Andor npt.	3.12
Dr. Bartóky József lb. 475.—, üb. 2.—	477.—
Buxbaum Sándor lb. 165.—, üb. —.62	165.62
Bléga Miklós ld.	4.—
Bund Károly t. ny. a. 42.—, üb. 1.60	43.60
Baternay Ákos hd.	20.35
Bereg vármegye mezőgazdonyi főszolg. hivatala hd.	32.87
Brassó város tanácsa td.	16.—
Özv. Boskovics Árminné lb. előleg	50.—
Besztercebányai erdőigazgató- ság hd.	16.95
Bedő Albert üb.	2.26
Beregszászi főszolgabíró hd.	4.48
Burianek s fia Kassán npt.	3.85
Benesik Sándor Ert.	5.05

Átvitel 899.15

	Befizetések K. Áttétel 899.15
Czinzer Károly npt.	2.—
Csipkay János att.	20.—
Csaszkcóczy Károly ld.	6.—
Dobsina r. t. város	16.—
Donáth András npt.	3.12
Dióssy Dezső td.	4.—
Dr. Ehrenfeld Adolf lb. 650.—, üb. 2.06	652.06
Földmivelésügyi minister npt.	6.—
Ferenczi Béla td.	4.—
Fogassy Géza td.	16.—
Fückert G. hd.	67.—
Fischer Colbrie Emil td. 16.—, Eép. I, II. 34.40, npt. 2.—	52.40
Földmivelésügyi ministerium hd.	32.32
Fekete Béla td.	8.—
Fekete Lajos hd.	3.55
Forgách János gróf jószágigaz- gatósága hd.	5.15
Gödöllői m. kir. erdőhivatal npt.	48.—
Görgényszentimrei erdőőrszak- iskola npt.	20.—

Átvitel 1864.75

Befizetések		Befizetések	
Áttétel 3687.44		Áttétel 4970.99	
Pirkhoffer Endre npt.	2.12	Szászsebesi m. kir. erdőhivatal	
Pulitzer Simon lb. 275.—, üb.		Wka.	13.90
—86	275.86	Schuster Lajos hd.	9.95
Persian Iván lb. 80.—, üb. —.60	80.60	Serbán Sándor npt. rb.	1.12
Paulyik Béla ld.	4.—	Székely György npt.	10.12
Péch Kálmán ak.	2.—	Báró Stummer Á. erdőhivatala	
Polnisch Árpád npt.	2.12	Prasicz ld.	16.—
Peltzmann Adolf td.	8.—	Soóvári m. kir. erdőhivatal Ert.	4.80
Prinz György td.	4.—	Szabó Sándor rkb. ld.	2.—
Pfauter Lajos npt.	8.12	Schaller Kálmán td.	8.—
Polák Ferencz Nvt. II.	12.—	Tompa Kálmán td.	10.—
Petykó Antal td.	16.—	Törzs Kálmán lb. 175.—, üb.	
Pásztor Sándor ld. rkb.	16.—	—,60	175.60
Dr. Reitzer László lb. 375.—,		Tauber Ödön td.	8.—
üb. I.—	376.—	Tomasovszky Imre npt.	2.40
Reschner Rezső td.	8.—	Tatarek Rezső td.	32.—
Rosenstingel Antal td.	20.—	Tavassy Lajos td. 8.—, npt.	
Röhrich Márton td.	32.—	2.40	10.40
Regenye Mátyás td.	16.—	Terray Gyula npt.	2.12
Rónay Antal td.	16.—	Urbán Gyula npt.	16.—
Rátz Vendel td.	16.—	Veresmart község hd.	9.31
Répászky István npt.	5.12	Virlics Gyula ld.	8.—
Szentimrey Dániel npt.	4.12	Vágsellyei m. kir. közalap. szám-	
Szepsy Sándor npt,	2.12	tartóság hd.	13.85
Székely Adolf att.	200.—	Várjon Géza td.	16.—
Dr. Szilágyi Arthur Károly hd.	7.55	Veszprém város ak.	16.—
Szt.-György város hd.	10.75	Vágsellyei közalap. számtartó-	
Szilágyi József td.	16.—	ság hd.	13.05
Somogyi Lajos td.	8.—	Vaszary Antal npt.	2.—
Stark Dezső td.	16.—	Id. Várjon Géza kedvez. ld. ..	6.—
Szücs M. János ld.	4.—	Zhinyovszky Lajos td.	16.—
Steiner Oszkár Nvt. I.	5.60	Február hóban befolyt ...	5393.61
Somogyi Géza td. 16.—, npt.		Január havi bevétel ...	6712.13
8.—, pk. —.55	24.55	Összesen ...	12105,74
Spissák Gyula npt.	5.—		
Spáth L. faiskola	59.92		
Átvitel 4970.99			

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1901. évi III. füzetéhez.

Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronkint nyolczvan (80) fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronkint hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint negyven (40) fillér számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Külön melléletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammonkint 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

**Egyetemes busszóla-műszereket
és erdei busszólákat**

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat nézgvonalzókkal, mérő-szalagokat, faátlatókat, rajzeszközöket, területmérőket (planiméter), valamint mindennemű földmérési műszereket készít a legfontosabb kivétel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

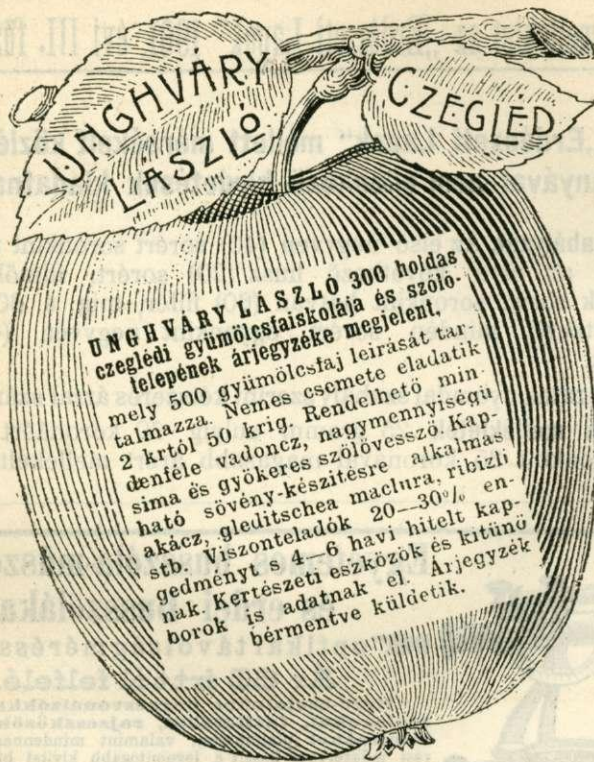
Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Az 1900. évi párisi világkiállításon aranyéremmel kitüntetve.

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve. Javításokat leggyorsabban és legfontosabban teljesít. Mindenféle műszerből készletet tart. (1.)

Valamennyi mérő műszereink **Calderoni és Tsa** budapesti cégtől is beszerezhetők. Minden műszer cégünkkel van ellátva.

Erdei magvak eladása. Pinus picea, sylvestris, austriaca, europaea stb. Lucz-, erdei-, fekete- és vörösfenyőmagvak stb. kitünő csiraképességgel azonnal szállíthatók. *Felsőmagyarországi Erdői Magpergető Kassa.* (3. VII. 6.)

(2. VI. 6.)

Ládáknak, építkezéseknek és asztalosmunkára való

• **deszkát** •

keres

WILHELM LIEBSTEIN

deszka- és bútorgyártó üzlete

PILSEN, CSEHORSZÁG.

Szállítók kéretnek, hogy ajánlatukat állomáshelyükre vonatkozólag tegyék. (Ab ihren Stationen.)

(4. X. 5.)

Minden erdész figyelmét felhívjuk *Hundt* rovat és sorkeresztelés nélküli, kiválóan ezélszerű, bámulatos gyorsan és biztosan leolvasható, nemzetközi elterjedésnek örvendő *gyorskötöző tábláira*, melyeket a m. k. földmiv. min. 1899. évi 4260. sz. a. az összes kincstári erdőhatóságoknak ajánlott és Németországban többfelé hivatalosan használják. 1000 köbtartalom-meghatározás óránként.

I. (általános) tábla, új kiadás, csak 39/35 cm. h. és sz., teljesen áttekinthető. 36 m. hosszú és 130 cm. átmérőig; 31 m.-ig dm.-es fokozatokban, 5 K. II. tábla, 3 m.-ig, 21 m.-ig részletes, átmérők 100 cm.-ig, 2 K. 40 f. III. tábla, méter hosszal, 1 K. 20 f. utánvétel nélkül. A mű elárusítása nemzetközi. Nagyobb eladási helyek vannak Berlin, Wien, Budapest, Augsburg, Passau, Saaz stb.

Magyarországon a tábla a „Magyar Fakereskedő“ kiadóhivatalánál (Budapest, VI., Gyár-u. 19.) szerezhető meg. (5. —5.)

Tavasza slavoniai tölgyvető-makkra előjegyzések elfogadtatnak. Legolcsóbb árákért valamint kifogástalan kiszolgálásért szavatol. *Goldschmidt és Reich*, Sziszekén. (6. IV. 4.)

Magyar Fenyőmag Pergető Gyár

erdészeti magkereskedés

Faragó Béla,

Zala-Egerszegén.

Ajánl mindennemű hazai s külföldi csiraképes tü- és lomblevelű

erdei vetőmagvakat

tölgymakkot s gyümölcsfa magvakat.

Kitüntetve díszoklevél, arany- s ezüstéremmel, az 1900. évi párisi világkiállításon ezüstéremmel s számos erdészeti hatóság elismerő nyilatkozatával.

Árjegyzék bérmentve.

(7. III. 2.)

Luczfenyőcsemete eladás. 80 ezer darab igen szép 3 éves iskolázatlan luczfenyő olesó árban eladatik.

Megkeresések Szász-Hermány község (Brassómegeye) előljárogatóhoz intézendők. (8. III. 2.)

Fasor- és árnyékfák. 3—4 mét. magas 4—5 éves iskolázott köris-, berkenye-, fehér-, fekete- és zöld-juhar. Egyéb fanemek árjegyzék szerint. Budapest, VIII., Kálvária-tér 8. *Pecz Ármin* faiskola tulajdonos. (9. II. 2.)

Erdei csemeték, szép, erős, iskolázott

		1000 drb.	10,000 drb.
luczfenyő	2 éves	K. 6 —	K. 50 —
"	3 "	" 8 —	" 70 —
feketefenyő	2 "	" 6 —	" 50 —
"	3 "	" 8 —	" 70 —
Hárs	2 "	" 20 —	" — —
"	4 "	" 30 —	" — —

Budapest, VIII., Kálvária-tér 8. *Pecz Ármin* faiskola tulajdonos. (10. II. 2.)

Späth L. faiskolája

Baumschulenweg, Berlin mellett.

— Kiterjedése: 350 kat. hold. —

Nagy készlet gyümölcsfákban, mindenféle alakban (magas és félmagas törzsek, redélyfák, gulanövésűek, sövények stb.), **rózsák, sorfák, díszfák és cserjék, bogyós gyümölcsök, gyümölcsfa-alanyok, erdei csemeték, szamóca- és spárgalánták, virághagymák.**

— *Árjegyzék ingyen és bérmentve.* —

(11. XII. 8.)

Erdei facsemete eladás. 597/1901. sz. Kőszeg sz. kir. város csemete kertjeiből eladó: 90,000 drb 3—4 éves, erdei fenyő, ezrét 10 koronával, 60,000 drb 3—4 éves, kocsánytalan tölgy, ezrét 7 koronával és 50,000 drb 2 éves, ákác-csemete, ezrét 6 koronával számítva.

Az árak a helybeli vasuti állomáshoz szállítva értendők. Kőszeg, (Vasm.) 1901. február hó 5-én. *Kovács Antal* gazdasági felügyelő. (12. II. 2.)

Pályázati hirdetmény. A vaiszlói vallásalapítványi uradalomhoz tartozó bükkháti II. osztályu erdőlegényi állásra évi 360 K. készpénzfizetés, szabad lakás, egy hold kertföld és 9 ürm. kemény dorong tűzifa illetménynyel pályázat hirdettetik. Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, közalapítványi szolgálatba ujjonnan belépni kívánók pedig ezenkívül ép és erős testalkatukat, különösen jól látó, beszélő és halló képességüket megyei főorvos, vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról, illetőségükről és családi állapotukról tanuskodó anyakönyvi kivonatokkal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeket f. évi április hó 15-ig alulírott erdőgondnokságnál nyujtsák be. Vaiszló, 1901. február 16-án. *Közalapítványi Magy. Kir. Erdőgondnokság Vaiszlón.* (13.)

Pályázati hirdetmény. 64/1901. sz. — A losonczy m. kir. erdőgondnokság kerületében lemondás folytán megüresedett és folyó évi ápril hó 1-vel betöltendő *gácsi járási erdőöri állomásra* ezennel pályázat nyittatik.

Illetmények: 560 K. bér, 100 K. lakpénz, és 140 K. utazási átalány.

Pályázók felhivatnak, hogy az erdőtvény 37. §-ában előirt minősítésüket, ép és egészséges testalkatukat, életkorukat és eddigi alkalmaztatásukat, valamint a magyar nyelvnek szóban és írásban való birását igazoló okmányokkal felszerelt, szabályszerűen bélyeg-

zett és sajátkezüleg irt kérvényeiket legkésőbb *f. évi márczius hó 20-áig a balasa-gyarmati m. kir. állami erdőhivatalhoz* annyival inkább nyujtsák be, mert a későbbben érkező kérvények nem fognak figyelembe vétetni. *Nógrádvárm. közigazgatási erdészeti albizottsága.* (14.)

Amerikai dió eladó *Kiss Lajos fhgi intézőnél Alesuthon.*

(15. V. 1.)

Árverési hirdetmény. 221/1901. sz. — Az otocsácsi kir. erdőhivatal a krasznói, skarei, ljeszkovácsi, brlogi és koszyni erdőgondnoksági kerületekben összesen 234,604 koronára becsült s mintegy 28,122 m^3 lucz és jegenyefenyő épületi fát 13,190 m^3 bükk müfát és 88,989 m^3 bükk tűzifát tartalmazó fatömeget bocsat írásbeli versenytárgyalás útján eladás alá, még pedig 33 (harminczhárom) kisebb-nagyobb részletben. *Minden egyes részletre (vágásra) külön-külön kell ajánlatot tenni.*

Az egyes vágások fatömegét és kikiáltási árát feltüntető adatok, valamint a részletes árverési feltételek az otocsácsi kir. erdőhivatalnál és a fentebb elősorolt erdőgondnokságoknál megtekinthetők s az érdeklődőknek kívánatra meg is küldetnek.

A zárt írásbeli ajánlatok 10 (tiz) $\frac{0}{10}$ bánatpénzzel ellátva folyó évi márczius hó 20-án délelőtti 11 óráig az otocsácsi kir. erdőhivatalnál benyujtandók. Budapest, 1901 február hóban. *M. Kir. földmivelésügyi Miniszter.* (16.)

Pályázati hirdetmény erdőőri állásra. 147/1901. sz. — A pilis-maróthi m. kir. közalap. erdőgondnokságnál Pilis-Maróth lakhelylyel megüresedett s IV. osztályuvá változtatott erdőőri állomás betöltése iránt ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állással évi négyszáznyolczvan (480) korona készpénzfizetés, természetbeni lakás, két (2) kat. hold erdei rét, husz (20) korona földváltás, tizennyolcz (18) $\ddot{u}rm^3$ I. o. kemény dorong tűzifa valamint szabályszerű legeltetés élvezete jár.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. törvényezikk 37. §-ában előirt szakképzettségüket, a közalapítványi szolgálatba

ujjonnan belépni kívánók pedig ezen kívül erős, ép testalkatukat, különösen jó látó, halló beszélő képességüket megyei főorvos vagy honvédtörzsorvos által kiállítandó bizonyítvánnyal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal felszerelendő kérvényüket a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministeriumhoz intézve folyó évi május hó elsejéig alulírott erdőgondnoksághoz nyujtsák be. Pilis-Maróthon 1901. évi február hó 16-án. *Magyar királyi közalapítványi erdőgondnokság.* (17.)

Leitner János utóda **Kirnbauer József** *körmendi magpergetője, erdészeti magkereskedése, gőszfürésze és parkettaqyára* Kőrmenden. (Vasmegeye.)

Ájánlja hazai és külföldi legmagasabb csiraképességü tü- és lomblevelü erdei magvait, valamint tölgymakkot.

Mint ezen ipar uttörője Magyarhonban, kérjük az igen tisztelt érdekelt vevőközönség szives támogatását, legszolidabb kiszolgálásról előre is biztosítva, miről kezünk között levő számos elismerő nyilatkozat tanuskodik.

Bécs, 1866. Nagy bronzérem, 1870. Államdij. Budapest, 1896. Állami érem. (18.)

Pályázati hirdetmény. 2366/1901. sz. Selmecz-Bélabánya törvényhatósági jogu szab. kir. városnál rendszeresített erdőmesteri állásra pályázatot hirdetek.

Javadalmazás:

1. 2200 korona, de ötödévenként 200—200 koronával három ízben emelkedő évi fizetés;
2. lakpénz állandóan 500 korona;
3. utazási átalány 500 korona;
4. lőtartási átalány 1000 korona;
5. 15. hold szántóföld vagy rét természetben kiszolgáltatva, vagy holdanként 14 koronával megváltva;
6. 60 km^3 kemény tűzifa.

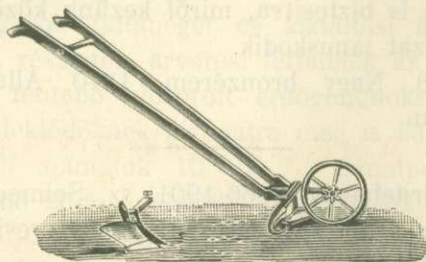
A pályázati kérvények alulírotthoz f. évi márczius hó 31-ig nyujtandók be. Selmeczbánán, 1901. február hó 21-én. *A polgármester.* (19.)

Hirdetmény. Szakolcza szab. kir. város tanácsa részéről megvételre kerestetik 200,000 darab 2—3 éves kocsányos tölgy-csemete a folyó tavaszi erdősítések foganatosításához. Az ilyenmü és koru csemeteket szállítani szándékozók, sziveskedjenek e város polgármesterével érintkezésbe lépni. Szakolczán, 1901. évi február hó 11-én. *A városi tanács.* (20.)

Hirdetmény. 837/1901. sz. Az alólirt erdőhivatalnál mintegy 10 q. jegenyefenyőmag eladó. Ára kg.-ként 1 korona 20 fillér. Zsarnóczán, 1901. évi február hó 20-án. *M. kir. erdőhivatal.* (21.)

Az egykerekű kézikapáló és töltögető eke. Minden faiskolában nélkülözhetetlen *az egykerekű kézikapáló és töltögető eke.*

Sulya 8 kiló, sortávolság tetszés szerint állítható, — sulypont kerékre esik — igen nagy munkateteményével tetemes kézi erőt takaríthatunk meg. Könnyű és biztos kezelés tekintetében minden más hasonló eszközt felülmul, jó, gyors és szép munkát végez,

maga után barázdát nem hagy, csemetesorokat földdel nem borítja, a nagyobb gyomokat az ekevas elvágja, azok az eke előtt nem torlódnak össze, csemetesorokban károsítás ugyszólván elő nem fordulhat, kézzel gyomlálás csak a csemetesorokban szükséges. Ezen készülék olcsóságánál fogva is feltűnő, ára 16 korona (csavarkules-csal) töltögetőfejjel 20 korona Stádel Károly örökösei gépgyár vasöntödében Győrött. (23. VI.—1.)

Pályázati hirdetmény. Az Alsó-Lendva—Nemphyi hitbizományi uradalmak főbérnökségének erdőhivatalánál üresedésbe jött központi erdészi állásra pályázat hirdettetik.

A selmeczi m. kir. erdészeti akadémia sikeres végzését iga-

zoló index — s esetleges szolgálati bizonyítvány másolatokkal felszerelt ajánlatok Lentibe a főbérleti erdőhivatalhoz küldendők.

Előnyben részesülnek oly nőtlen egyének, kik mint erdészek vagy erdészsegédek már gyakorlatilag működtek.

Előmenetel csak is az államvizsga letétele után helyeztetik kilátásba. Lentiben, 1901. február hó 25-én. A.-Lendva—Nemphy-i uradalmak Főbérletének Erdőhivatala. *Winkler* Ferencz főbérleti erdőmester. (22.)

Pályázat erdőőri állásra. Lovag Wessely Károly ur szilvási uradalmában vizsgázott erdőőr, ki magyarul és németül ír és beszél f. évi július 1-én felvétetik. Fizetés 600 korona, két (2) drb tehéntartás, 4 darab sertéslegeltetés, 24 m³ dorongfa, lakás és kert. Lőpénz évenként mintegy 150 korona.

A kik a fővad gondozásában és cserkészetben jártasak, előnyben részesülnek.

Felszerelt folyamodványok alulírt erdőmesterhez nyújtandók be. Szilvás, (Borsodmegye.) 1901. február 27. *Latinák Vilmos.*

25. (II. 1.)

Bükkfadonga

hasított, 1 méter hosszúságban, nagyobb mennyiségben, folytonos

évi szállításra kerestetik.

FROST ERICH, nagybani fabehozatala

Breslau, V.

26. III. 1.

Feketefenyő-csemete eladás. Szép erőteljes növéssü, átiskolázatlan 2—3 éves feketefenyő-csemete csomagolva és a rimabányái

(Gömör m.) vasuti állomásra beszállítva 1000 drb-ként a 2 éves 4 korona, a 3 éves 5 korona árban eladó. *Erdőhivatal, Rima-Brézó (Gömör m.)* (27.)

Pályázat. 185/1901. sz. — A nyitra-kolosi m. kir. közalapítványi erdőgondnoksághoz tartozó kolos-dolinai IV. számú, évi négyszázyolezvan (480) korona készpénzfizetés, természetbeni lakás, 2 kat. hold földjárandóság, 18 *ü*m³ I. osztályu vegyes kemény dorongfa és szabályszerű legelő élvezetével egybekötött IV. osztályu erdőőri állomás betöltésére ezennel pályázat hirdettetik.

Pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. törvényczikk 37. §-ában előirt szakképzettségüket, a közalapok szolgálatába ujonnan belépni kívánók pedig ezenkívül, erős, ép testalkatukat, különösen jó látó-, halló- és beszélőkéességüket megyei főrvos vagy honvéd törzsvos által kiállítandó bizonyítvánnyal, továbbá a hivatalos magyar nyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket, a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszteriumhoz czimezve, folyó évi április hó vegéig alulirott m. kir. közalap. erdőgondnoksághoz nyujtsák be. Kelt Nyitra-Koloson, 1901. évi márczius hó 6-án. *M. kir. közalapítv. erdőgondnokság.* (28.)

Tüzifaeladási hirdetmény. 922/1901. sz. — Alulirott m. kir. erdőhivatal irodájában f. évi márczius hó 27-én az óvizi m. kir. erdőgondnokság I., V. és VI. vágássorozatoknak az alább elősorolt csoportokba sorozott osztagaiban rendes vágás és gyérités utján 1904. év végéig kihasználható kemény és lágy tűzifa eladása iránt zárt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni és pedig:

I. csoport.

I. v. s. 3 tag 8., 9., 13., 10., 11., 12., osztagaiban 1904. év végéig kihasználandó mintegy 14,000 ürköbméterre becsült álló kemény, valamint álló és csucs lágy tűzifa ürméterenként 40 (negyven) fillér kikiáltási ár mellett.

Bánatpénz 600 (hatszáz) korona.

II. csoport.

Az V. és VI. vágássorozatban 1904. év végéig gyérités útján kihasználható mintegy 14,600 ürköbméterre becsült fenyő tűzifa ürméterenként 50 (ötven) fillér kikiáltási ár mellett.

Bánatpénz 800 (nyolczszáz) korona.

Az árverési és szerződési feltételek ugy az alólirott m. kir. erdőhivatalnál mint az óvizi m. kir. erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők, ugyanott az adásvételre vonatkozólag bővebb felvilágosítás nyerhető. Soóvárrott, 1901. évi márczius hó 4-én. *M. kir. Erdőhivatal.* (29.)

Pályázat erdőőri állásra. 128/1901. sz. — Esztergom vármegye területén állami kezelésbe vett községi, közbirtokossági stb. erdők őrizetére Esztergom székhelylyel szervezett járási erdőőri állás megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettetik.

Az erdőőr javadalmazása évi 850 korona, mely a vármegye pénztárából előleges havi részletekben fizettetik.

Pályázók felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt, 1 koronás bélyeggel ellátott és életkorukat, a magyar nyelvnek szóban és írásban tökéletes birását, az erdőőri szakvizsga letételét, eddigi alkalmazásukat s ép, egészséges testalkatukat igazoló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket legkésőbbben f. évi ápril hó végeig alulirt m. kir. állami erdőhivatalnál nyujtsák be.

Megjegyzendő, hogy a kinevezendő erdőőr állását legkésőbbben f. évi julius hó 1-én elfoglalni tartozik. Komáromban, 1901. márczius hó 8-án. *M. kir. állami erdőhivatal.* (30.)

